

# ספר סבת הזוהר

דְּרָשָׁה בְּרַדְיוֹ 2000

דְּרַשַׁת הַתְּעוֹזָרוֹת לְיָמִים נוֹרָאִים וַיְמֵי חַג  
הַסְּפּוֹת - וּלְהַלְכוֹת גְּלוּחַ הַזָּקֵן מִמָּאָה וְעֶשְׂרִים  
פּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, וְסַפּוּרִים נִפְלְאִים  
מִכָּ"ק אֲדָמוֹ"ר מִהַאֲלָמִין שְׁלִיט"א

פְּרֻשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

י"ב תְּשׁוּרֵי - עֶרֶב חַג הַסְּפּוֹת  
בְּיוֹם שְׁנֵי עֶרֶב חַג הַסְּפּוֹת י"ב תְּשׁוּרֵי  
שְׁנַת תשע"ב לפ"ק

17

יוצא לאור תְּשׁוּרֵי תשע"ב לפ"ק  
על ידי "מִפְעַל הַזֵּהר הָעוֹלָמִי"

נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש - 0548436784

# הוצאת:



## שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס  
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI  
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI  
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros  
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin



מכתבי הסכמה מגדולי ישראל, כבר באו בדפוס בשאר  
הספרים שהוצאנו לאור וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן

"מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נהל לכיש 24/8

רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

[hazohar.com@gmail.com](mailto:hazohar.com@gmail.com)



## מִפְתָּחוֹת

- א. יום הכּפּוּרִים - שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן ..... ח
- ב. סֵפֶר זֹהַר וְהַסְפָּה ..... י
- ג. "ב שַׁעֲרֵי גֵן עֵדֶן - שְׁפָל הַמִּפְיץ הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ זוֹכָה לְכֹךְ ..... יג
- ד. הַהִבְטָחוֹת הַגְּדוּלוֹת שֶׁל הַרְשֵׁב"י ..... יג
- ה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי זִיע"א: מַעִיד אָנִי עָלֵי שָׁמַיִם וְאָרֶץ, שְׁכָל הַמְּזוֹכָה אֶת הַרְבֵּים [בְּהַפְצַת הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ] מִתְעַלָּה בְּשִׁלְשׁ מַעְלוֹת, מֵה שְׂאִין כָּל אָדָם זוֹכָה לָזֶה: ..... יג
- ו. סֵפֶר זָקוֹן יִשְׂרָאֵל כְּהַלְכָתוֹ ..... יח
- ז. סְרוּק הַזָּקוֹן ..... כו
- ח. נְגִיעַת הַזָּקוֹן בְּשַׁבַּת ..... כו
- ט. הַנְּחַת שַׁעַר הַזָּקוֹן בְּסֵפֶר ..... כו
- י. לְסוּבֵב הַזָּקוֹן ..... כו
- יא. סְגוּלוֹת עַל יְדֵי הַזָּקוֹן ..... כו
- יב. גְּלוּחַ הַשָּׁפָה ..... כז
- יג. מְסִירוֹת נֶפֶשׁ לֹא לְגִלְחַ זָקוֹן ..... כז





## האדמו"ר מהאלמין - הגה"צ הרב שלום יהודה גרום

האדמו"ר מהאלמין שליט"א, נולד בהונגריה, עלה לארץ בשנת תש"ו. **בשנת תשכ"ב** היגר לברוקלין. לפני 40 שנה. - **הקים הרבה ארגונים: בשנת תשכ"ה**, הקים וועד העולמי למען קדושת בית הכנסת, ונדפסו ספרים וקול קורא'ס. **בשנת תשכ"ו**, ערך מלחמה גדולה נגד המזוזות הפסולות, **בשנת תשכ"ו**, ערך מערכה גדולה נגד סימילאק מחלב עכו"ם, ומאז לראשונה יצרו סימילאק מחלב ישראלי. **בשנת תשכ"ז**, הקים ארגון הצלה, ונדפס ספר, וקול קורא'ס. **בשנת תשכ"ז**, ערך מערכה גדולה על שנכשלים באכילת תולעים בהכשר למהדרין מן המהדרין, **בשנת תשכ"ח**, ערך מערכה גדולה על אזהרת זמן קריאת שמע ותפלה. **בשנת תשכ"ח**, הקים ארגון ובית דין צדק לכשרות וטהרת המקוואות. **בשנת תשכ"ט**, יזם הדפיס והפיץ לראשונה חק לישראל שבועי, ונדפסו 54 פרשיות בודדות, ועשר כרכים. **בשנת תשל"ב-ס"ב**, ערך מלחמה כבידה על כשרות השחיטה, **בשנת תשל"ד**, הקים ארגון וועד הכשרות התאחדות הקהילות, ונדפסו 39 ספרים וקול קורא'ס. **בשנת תשל"ד**, הקים את הרעיון הדף היומי, ופרסמו כל שבוע בעיתונים על הרעיון של לימוד דף היומי, ונדפס גם כן במדריך לכשרות # 2. **בשנת תשל"ה**, ערך מלחמה גדולה למען קדושת השבת. **בשנת תשל"ט-ס"ג**, ערך מלחמה כבידה על כשרות הניקור, **בשנת תשמ"א-ס"ד**, ערך מלחמה כבידה על תיקון עירובין בארצה"ב, **בשנת תשמ"ו** יצא לאור ספר הסכמות ומכתבים 1.296 שכתבם. **בשנת תשס"ג**: שלח לארצינו הקדושה כמה מיליוני ספרים ועוד 320 אלף דיסקים [בכל דיסק לערך 500 ספרים] ונחלקו בחינם בכל הארץ, ול-150.000 חיילים בצבא. **בשנת תשס"ד** שלחו לא"י עוד 250.000 דיסקים של 7000 קבצים ספרים בחינם. **בשנת תשס"ד**, הקים מפעל עולמי ללימוד הלכה יומית מחבר ורמ"א, ונדפסו ספרי שו"ע מחבר ורמ"א, וקול קורא'ס, ומודעות בהרבה עיתונים. **בשנת תשס"ו** - 2006 עלה לארץ, הקים את "מפעל הזהר העולמי", ומאז פועל במסירות נפש, יומם ולילה, לזכות כל אחד מישראל בקריאה יומית של דף הזהר היומי, ובכך לממש בפועל את הבטחתם וצוואתם של רשב"י וגדולי הצדיקים, שבזכות הזוהר, יצא עם ישראל מהגלות ברחמים, והמשיח יבוא.

- בעהמ"ס: "אין ליכט פון תורה" - 887 חלקים, "אכילת מצות בישראל" - 7 חל, "אפייית המצות" - 3 חל, קובץ ספרי ארץ ישראל - 26 חלקים, "שמירת המצוות כהלכתן" - 58 חל, קובץ ספרי כשרות - 53 חל, "נפש ישעיה" על מאכלות אסורות - 7 חל, קובץ ספרי שחיטה - 26 חל, קובץ ספרי ניקור - 33 חל, קובץ ספרי שמירת שבת - 18 חל, קובץ ספרי מקוואות - 8 חל, "שמירת הברית" - 10 חל, "דברי תורה" עה"ת - 7 חל, קובץ ספרי סת"ם - 22 חל, קובץ ספרי קדושת ביהמ"כ - 17 חל, "מקדש מעט", "ואמרו אמן", "עניית אמן כהלכתו", "יצחק לשוח", ועוד. "שכר ועונש" - 6 חל, "אור הזוהר" - 5 חל, "זוהר השבת" - 5 חל, "זוהר חק לישראל" - 5 חל, "מאורות הזוהר" - 15 חל, "תיקוני זוהר" - 2 חל, "תיקוני זוהר" - 29 חל, "זוהר היומי" - 6 חל, "זוהר היומי" - 12 חל, זוהר עם פירוש הסולם, זוהר היומי - 70 חל, "זוהר תורה" - 54 חל, "תיקוני הזוהר", "אדרא רבה" ו"אדרא זוטא" עם עוד 6 ספרים, "ספרא דמשכנא", "ספרא דצניעותא" ועוד. עלוני הזוהר - 39 חל, ועוד יותר מאלף ספרים וחבורות על הזוהר הקדוש. על כל הנ"ל,

**בשנת תשס"ז**, הקים בארץ ישראל **מפעל הזוהר העולמי**. ונדפסו קרוב ל-2000 ספרים חבורות וקול קורא'ס. - על הדברים הנ"ל פרסם ספרים וקול קורא'ס, בלשון הקודש, באידיש ובאנגלית, ובעוד הרבה שפות. - מפיץ מיליוני ספרי זוהר הדף היומי של הזוהר, ועוד, המחולק בתפוצה עצומה בבתי מדרשות וכנסיות, חנויות, קברי צדיקים, ארגונים גדולים, כגון ערוץ הידיבות, בני אב בכל רחבי הארץ ובחול. - הקים את "קול הרשב"י" "קול הזוהר" לשמיעה של הזוהר היומי, ושומעים דרשותיו. כיום מתגורר בבית שמש, מפיץ דרשותיו מידי שבוע ברדיו 2000, ומעביר הרצאות בכל רחבי הארץ. - **מפעל הזוהר העולמי** נחל לכיש 24/8 בית שמש, טל: 0548436784.

1. ונדפסו ספרים וקול קורא'ס.
2. ונדפסו ספרים וקול קורא'ס.
3. ונדפסו ספרים וקול קורא'ס.
4. ונדפסו ספרים וקול קורא'ס.
5. ונדפסו מאות ספרים וקול קורא'ס.
6. ונדפסו ספרים וקול קורא'ס.
7. ונדפסו מאות ספרים וקול קורא'ס.
8. ונדפסו מאות ספרים וקול קורא'ס.





דְּרָשָׁה בְּרִדְיוֹ 2000

דְּרָשָׁה הַתְּעוֹרְרוֹת לַיָּמִים גּוֹרָאִים וַיָּמִי חַג הַסַּבּוֹת - וַלְהַלְכוֹת גְּלוּחַ תְּזֻקָּן  
מִמָּאָה וְעֶשְׂרִים פּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, וְסִפּוּרִים נִפְלְאִים  
מִכִּ"ק אֲדַמוֹ"ר מִהַאֲלָמִין שְׁלִיטִי"א



י"ב תשרי - ערב חג הסבּוֹת

בְּיוֹם שְׁנֵי עָרַב חַג הַסַּבּוֹת י"ב תְּשֵׁרִי  
שְׁנַת תַּשַּׁע"ב לַפ"ק



קְרִינִי:

כְּבוֹד הָאֲדַמוֹ"ר מִהַאֲלָמִין שְׁלִיטִ"א מִחֲבָרָם שֶׁל יוֹתֵר מֵאֶלֶף סִפְרִים בְּכָל שְׁבִילֵי הַתּוֹרָה -  
תְּפִילִין, מְזוּזוֹת, שִׁבְתָּ, כְּשֵׁרוֹת, שְׁחִטָּה, נְקוּר, צְנִיעוּת, טְהוּרַת הַמְשַׁפָּחָה, מְקוּאוֹת וְעוֹד.

הַסִּפְרִים עַל הַזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ וְעוֹד, אֶפְשָׁר וְרַצוּי לְקַבֵּל בְּחִנּוּם, אֶצֶל כְּבוֹד הָאֲדַמוֹ"ר בְּטֶלְפוֹן:  
0548-436784 וְאֶצֶל הַמְּפִיצִים בְּכָל הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר עוֹשִׂים הַכֹּל בְּהַתְּנַדְּבוֹת.

הָאֲדַמוֹ"ר:

לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵּיהָ, בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ, וּרְחִימוֹ וּדְחִילוֹ, לְיַחְדָּא  
שֵׁם יו"ד ק"י בּוּא"ו ק"י בְּיַחְוּדָא שְׁלִים (ה) בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. לְאוּקְמָא שְׁכִינְתָא מִעַפְרָא,  
לְעִלּוּי שְׁכִינַת עוֹזְנֵנו אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, וּבְהַדִּין סִפְרָא סִפְרָא הַזֶּה, יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן  
גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי. וַיְהִי נַעַם אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ  
כּוֹנְנָהוּ.

בְּרִשׁוֹת הַרְבָּנִים הַגְּאוּנִים, שֶׁל מִיִּסְדֵי רִדְיוֹ אֲלֵפִים שְׁלִיטִ"א, וּמְזִכֵי הַרְבִּים הַמְקַרְבִּים  
אֶת אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָנוּ שְׁבַשְׂמִים ה' עֲלֵיכֶם יְחִיו, שְׂאֲרָגְנוּ אֶת הַשִּׁיעוּרִים  
וְהַדְּרָשׁוֹת, וּבְרִשׁוֹת כָּל הַקְּהָל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וַיְבַרְךְ אֶתְכֶם  
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם, אָמֵן.

אנחנו מיחלים ומצפים שמקידוש השם הגדול והנורא הזה היוצא מהצבור השומעים שלנו, נזכה לברכת: "וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו", בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מוצאי יום הכפורים תשע"ב.

\*\*\*

### קריין, שאלה:

נשאל קצת את פי האדמו"ר מהאלמין שליט"א, איך עברו במחצתו הימים הנוראים: ראש השנה, שבת תשובה ויום כפור, והאם למדו זוהר וכמה, וכן היכן שהה האדמו"ר באלו הימים?

### תשובת הרב:

קדם כל רציתי לברך את כל המאזינים, ואת כל אותם שלומדים זוהר הקדוש, ואת כל עם ישראל, בברכת שנה טובה ומברכת, שנת גאולה וישועה ופתקא טבא, ושייתמלאו כל בקשותיכם וכל תפילותיכם יתקבלו לרחמים ולרצון.

בימי ראש השנה ובשבת שלאחר מכן שהינו במירון, לשפוך שיח בימים הקדושים, אצל התנא האלוקי הרשב"י הקדוש ורבי אלעזר בנו זי"ע, ולפעל לכל כלל ישראל שנה טובה ומברכת, בזכות למוד ספרו הזהר הקדוש והתקונים, והתפללתי שגזכה להכניס את הזוהר הקדוש לכל בית יהודי בכל העולם כולו.

קצת נספר לכם מה היה סדר היום:

התחלנו להתפלל במנין של הנץ החמה כמנהג ותיקין בחדר של יעקב אבינו ע"ה, אחר כך תקעתי בשופר, ונגשתי לפני העמוד לתפלת מוסף בשני הימים של ראש השנה, ואם בכל השנה הנני אדם חלש, על אחת כמה וכמה בימים כאלו שתקעתי בשופר ונגשתי לפני העמוד, ועם כל זאת למדתי [בשלוש הימים הקדושים האלו] לערך 26 שעות זהר הקדוש, והכל בראותי נגד עיני את גודל הזכות של למוד זהר הקדוש, אם בשבת שעה של למוד הזהר הקדוש שנה מאה מליון שנות תורה, על אחת כמה וכמה, בראש השנה, שהוא הראש של כל השנה וכל השנה כלולה בשני הימים של ראש השנה ודאי שכל שעה שנה פי כמה.

§ הערות §

### א. רבי שמעון מתקן בראש השנה הפל

וזהו הענין הגדול להיות אצל הרשב"י בראש השנה, כי הוא היחיד שממתיק כל הדינים, כמו שאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, ובוודאי מי שנוסע אליו ולומד זוהר הקדוש, בוודאי מגן עליו ועל כל משפחתו, שיזכו לשנה טובה מתוקה ומברכת, אמן

לקוטי מוהר"ן (קמא תורה ס"א): חדי רבי שמעון: ... נמתק על ידי זה על ידי תקון אמונת חכמים, שעל ידי זה נתרבין הספרים של התורה הקדושה, כי כל המתקות של כל הצמצומים והדינים,

הוא על ידי השכל כי כלם במחשבה אתגבירו שהשכל הוא שרש הדינים, ושם נמתקים הדינים כי אין הדין נמתק אלא בשרשו, וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השיר לו, ששם שרשו יש לכל צמצום וצמצום שכל שעל ידו נמתק אך יש חכמה עלאה, שכל החכמות כלולים שם, ומקבלין משם ועל פן שם נמתקים כל הדינים כי בהשכליים פרטיים, אי אפשר להמתיק כי אם בזה השכל דיקא השיר לזה הצמצום, שהוא שרשו אבל על ידי בחינת חכמה עלאה שכלול מכלם שם נמתקים כל הצמצומים, וכל הדינים כלם והתורה שהיא יוצאת מחכמה עלאה, כי אוריתא מחכמה עלאה נפקת ואין יכולה לקבל מחכמה עלאה, כי אם כשיש לה שלמות ושלמות התורה, היא על ידי תורה שבעל פה כי תורה שבכתב אין לה שלמות, כי אם על ידי תורה שבעל פה ועל פן על ידי הספרים הנ"ל, שנתחדשים על ידי המולקת בבחינת: "וספר כתב איש ריבי", בחינת: "עשות ספרים הרבה אין קץ" על ידי זה נשלם התורה "לוחות האבן" שמקבלת הארה מבחינת אבן שתיה כי כל דבר שבעולם, יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות וכל הצמצומים שבעולם כלם נרשמים באבן שתיה, שממנו השתת העולם וכלם מקבלים ממנו ושם המתקת כל הדינים כי הוא בחינת חכמה עלאה בחינת קדשי קדשים כי השכל נקרא קדש וכלם מקבלים ונכללים בבחינת קדשי קדשים שהוא בחינת חכמה עלאה, שכלול מכלם ומשם המתקת כל הדינים, בפרטיות ובכלליות כי גם כשממתיקין הדין בפרט, באיזה שכל של איזה צמצום צריכין גם פן להמשיך כח מהשכל העליון הנ"ל כדי שיהיה כח לזה השכל הפרטי להמתיק הדין וכן בכלליות, להמתיק כל הדינים מאיזה צמצום שיהיה אי אפשר להמתיק כי אם על ידי בחינת השכל העליון בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה, וכשהתורה יש לה שלמות על ידי הספרים הנ"ל אי מקבלת מחכמה עלאה, בבחינת לוחות האבן, בחינת אבן שתיה ואי משפעת בכל החכמות, ונמתקים כל הדינים "ישלח עזרך מקדש" שעקר העזר והישועה, שהוא בחינת המתקת הדינים, הוא מקדש הינו על ידי השכל שנקרא קדש כידוע וזה אותיות שתיה ראשי תבות הן תוי שדי יעני (לשון המקרא איוב ל"א: "הן תוי שדי יעני וספר כתב איש ריבי") הן תוי שדי, הינו בחינת הרשימות של כל הצמצומים נמתקין על ידי שבאים בתוך שתיה, בחינת אבן שתיה הנ"ל וזה יעני, בחינת ההמתקה, בבחינת: "ישלח עזרך מקדש" הנ"ל וזה "הן תוי שדי יעני וספר כתב איש ריבי" שעל ידי וספר כתב הנ"ל הינו רבוי הספרים שנעשין על ידי המולקת הנ"ל שאז יש להתורה שלמות, ומקבלת משכל הכולל, מחכמה עלאה, שהיא בחינת אבן שתיה הנ"ל על ידי זה הן תוי שדי יעני, בחינת ההמתקה על ידי בחינת לוחות האבן, שמקבלין מאבן שתיה הנ"ל.

וזהו בחינת מה שנוסעין על ראש השנה לצדיקים כי ראש השנה הוא יומא דדינא של כל השנה וכל אחד ואחד בא עם קדשתו וצמצומיו אל הצדיק הדור שהוא בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה "כי לה מצוקי ארץ וישת עליהם תבל" שהם הצדיקים שעליהם נשתת העולם, ועל ידי זה נמתקים כל הדינים, על ידי בחינת אבן שתיה הנ"ל וזה בחינת אבני יעקב, שנכללו כלם בתוך אבן שתיה כי הנפשות הם בחינת אבנים, כמו שכתוב: "תשתפכנה אבני קדש" ונכללים בתוך הצדיק הדור, שהוא בחינת אבן שתיה ועל ידי זה נמתקים כל הצמצומים הנ"ל.

ועל ידי זה שנכללים יחד כל הנפשות הנ"ל על ידי זה נעשה שמחה, בבחינת: "אור צדיקים ישמח" כי הנפש הוא בחינת נר, בבחינת: "נר ה' נשמת אדם" וכשנכללין יחד נעשה מהם אור ועל ידי זה נעשה שמחה, בחינת: "אור צדיקים ישמח" וזה חדי רבי שמעון ואמר: "ה' שמעתי שמעך יראתי", תמן יאות הוי למדחל כי חבוקק אמר נבואה זו על רבי עקיבא וחבריו שמתו על ידי שלא היה בהם אהבה כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה כי הם היו בחינת גבורות וצמצומים, ולא נכללו יחד ולא נמתקו, ורבי שמעון וחבריו שהיו התקון שלהם, על פן אמר אבן חביבותא תליא, הינו בחינת האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל ידי זה ההמתקה והתקון הנ"ל חדי רבי שמעון, הינו בחינת השמחה שנעשה על ידי הכללות והאהבה, בחינת: "אור צדיקים ישמח" פתח ואמר: "הולך רכיל מגלה סוד" הינו רוח חכמה ולא היה מהימנא הינו אמונת חכמים הנ"ל כי על ידי שאין בו אמונת חכמים, אין בו רוח חכמה כי גדון במותרות

כאמור למדנו אצל ציונו הקדוש של הרבי שמעון בר יוחאי את ספר הזוהר, אני והגבאי שהיה עמי, ועוד כמה אנשים שהתיישבו סביבנו לכמה שעות. כ-26 שעות ברציפות ללא הפסק בדבור של שלשה ימים כמנין שם הוי"ה, לעורר את רחמי שמים, ולעורר את מדת התפארת, שזה פידוע משפיע רחמים ממתקים על כלל ישראל.

לאחר הלמוד שפכתי את צקון לבי בפני ה' יתברך, שיושיענו בזכות התנא האלקי, וכן בקשתי מהתנא האלקי שילך ויעורר רחמים על כלל ישראל שנמצאים בגלות המר הזה שנים רבות כל כך, שה' יתברך יוציאנו מהגלות ויושיע אותנו תשועת עולמים, וכן התפללתי על 700 המתנדבים והעוזרים למפעל הזוהר העולמי.

### יום הכפורים – שבת שבתון

בשבת קודש! העולם מתעלה, מזדכך: "בשבת הוא נראה צלול ובהיר". לפיכך התפלה בשבת עולה בלא עכוב, הלמוד זוהר ומאיר פי אלה.

יום הכפורים הוא "שבת שבתון".

השבת עצמה היא "מעין עולם הבא", העולם מזדכך בה ומתעלה בזעיר אנפין. ואלו יום הכפורים שחל בשבת כמו השנה הזאת הרי ההזדככות בו כפולה ומכפלת. העולם מצף בזוהר רוחני, בקרבה מיחדת לבוורא העולם, בלא חציצת אותה "מחיצה של ברזל", בלא מסך הענן המונע את מעבר התפלות.

וביתר עמקות: העבדה שהעולם מזדכך – בשבת, וביום הכפורים – אינה מתבטאת רק בחיצוניות, ב"אוויר הצלול" מבחינה רוחנית המאפשר עליה לתפלות, לתורה ולמצוות.

אם העולם מזדכך – גם האדם מזדכך ומתעלה. אם העולם רוחני יותר בשבת, הרי לא העולם בלבד מצטלל, אלא גם נשמת האדם. זה סוד "הנשמה היתרה" בשבת. הלב הסתום והמסיד נפתח. הלמוד בשבת חודר לרבידים עמוקים יותר בנפש, משתרש יותר בלב, ולפיכך רב שכוון אלה פעמים. אם בשבת כך, ביום הכפורים שחל בשבת, על אחת כמה וכמה.

במוצאי יום הכפורים, למרות הצום והחלשה שהייתי שרוי בו הארכתי את הצום לעוד 20 דקות לאחר רבנו תם (92 דקות אחרי השקיעה) ולמדתי זוהר הקדוש, כי עשיתי חשבון כזה, אם היו נותנים לי מליון דולר בתנאי שאאריך את הצום, בטוח הייתי מאריך בהרבה את הצום, וכל זה בשמחה גדולה, על אחת כמה וכמה "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", לזכות ללמד עוד זוהר הקדוש ביום הכי הקדוש של השנה,

### § הערות §

כנ"ל מגלה סוד, זה בחינת ביטול כתב ידנו שאין מקבלין אור השכל מידי הסמיכה כנ"ל בבחינת: "על פנים פסה אור" כי האותיות צריכות לקבל אור השכל, מידי הסמיכה כנ"ל ועל ידי פגם אמונת חכמים, שהוא בחינת 'הולך רכיל', על ידי זה 'מגלה סוד', שנתגלה ונסתלק אור השכל כנ"ל ועל ידי זה בסוד עמי לא יהיו כנ"ל ונאמן רוח מכסה דבר, דאית בה רוחא דקיומא על ידי בחינת אמונת חכמים על ידי זה, מכסה דבר, בחינת 'על פנים פסה אור' כנ"ל.



שְׁנֵי שָׁבָת שְׁבֵתוֹן, גַּם יוֹם הַכַּפּוּרִים וְגַם שְׁבֵת קוֹדֶשׁ, שֶׁשְׁנֵיהֶם הֵם זְמַנִּים שֶׁל מַחִילַת עֲוֹנוֹת בְּדַרְגָּה גְבוּהָה בְּיוֹתֵר, כַּמָּה מְלִיוֹנֵי מִצְוֹת מְרוּיַח מִזֶּה, אִי אֶפְשֶׁר לְסַפֵּר.

אֲסַפֵּר כַּעַת בְּקִצּוֹר סְפוּר. הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לױ יִצְחָק מִבֶּאֱרֵדִיטְשׁוֹב ז״ע, נִזְדַּמֵּן לְעִיר אֶחָד לְיוֹם הַכַּפּוּרִים, בְּנֵי הָעִיר לֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ כִּלְל וְהוּא נִגַּשׁ לְפָנָי הָעַמּוּד בְּעִצְמוֹ לֹלֵא שֶׁיִּבְקָשׁוּ מִמֶּנּוּ. בְּנֵי הָעִיר תָּמְהוּ עַל זֹאת, אֲךָ בְּרֵאוּתָם אֵת נְעִימוֹתוֹ בְּתַפְלָתוֹ מֵעַמֵּק הַלֵּב וּבְהִתְרַגְּשׁוֹת נִפְלְאָה לֹא אָמְרוּ לוֹ דְּבַר, וְלִהְפֹךְ הִשְׁתַּתְּפוּ עִמּוֹ בְּתַפְלָתוֹ בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוּלָּה, שֶׁהָעִיר לֹא יָדְעָה כֵּן שְׁנַיִם רַבּוֹת, כִּף הַתַּפְלָל הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב אֵת כָּל הַתַּפְלוֹת כָּל נְדָרֵי מַעְרִיב שִׁיר הַיַּחּוּד כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים, וְלֵאחֶר מִכֵּן לְמַד אֵת כָּל מִסְכַּת יוֹמָא, וּמִיָּד בְּבִקֵּר הַתַּפְלָל שַׁחֲרִית וְקָרָא אֵת הַקְּרִיאָה שֶׁל הַיּוֹם, וְהַתַּפְלָל מוֹסְרָה, מְנַחָה, נְעִילָה, עֶרְבִית בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, לְאַחֶר הָעֲבוּדָה שֶׁל הַתַּפְלוֹת, תַּחֲנוּנֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁעֲבַר עַל הָרַבִּי בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוּלָּה וּנְפִלְאָה, כְּשֶׁרָצָה לְשַׁבֵּר אֵת הַצּוּם שֶׁאֱלוֹהֵי, מַה לְהִבְיֹאוֹ כְּדֵי לְחַזְקוֹ מַחֲוֹלְשָׁתוֹ? הָרַב הַקְּדוֹשׁ בִּקֵּשׁ "מִסְכַּת סַכָּה"! וְכִף יֵשֵׁב כָּל הַלְּיָלָה, וְלִמַּד בְּהִתְלַהֲבוֹת נִפְלְאָה כָּל מִסְכַּת סַכָּה. וְדֵי לְמַבִּין.

\*\*\*

### קְרִיׁוֹן, שְׁאֵלָה:

כַּהֲנֵה דְרַבָּה לְיוֹם טוֹב סַכּוֹת הֵבֵא עֲלֵינוּ לְטוֹכָה, מַה רוֹצֶה מִן לומר לְקַהֵל הַקְּדוֹשׁ?

### תְּשׁוּבַת הָרַב:

יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם, הוֹלְכִים וּמְחַפְּשִׁים ד' מֵינִים מִהֲדָרִים בְּיוֹתֵר, כְּדֵי לְכַבֵּד אֵת הַיּוֹם טוֹב, וְיָדוּעַ לְכָל כִּי אֲנִישִׁים מְסַכְּמִים לְפָזֵר מִמּוֹן רַב בְּשִׁבִיל אֲתָרוּג מִהֲדָר, לוֹלֵב מִהֲדָר, "אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל". כְּמוֹ כֵּן מְשַׁקִּיעִים הַרְבֵּה כֶּסֶף וּמַחְשָׁבָה כִּי צַד לְפָאֵר אֵת הַסַּכָּה בְּנוֹי סַכָּה פִּימִים, וּפְרוֹת וְיִינוֹת וּשְׁמָנִים, וְכָל הַנְּלוּיִם עַל זֶה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם סַכָּה נְאֻה לְשֵׁם הַדּוֹר מִצְוָה, וְכֵן הוֹצֵאנוּ לְאוֹר סֵפֶר "זוּהַר וְהַסַּכָּה".

וְזֶה לְשׁוֹן הַשַּׁעַר שֶׁל הַסֵּפֶר וְהַקְּדָמָה:

\*



### הזהר לחג הסכות

**בו יבאר סדר למוֹד הזהר לחג הסכות, וכן גדולת למוֹד הזהר בתוך הסכה, והוא קצור מספר "חמד אלקים" עם הוספות חדשות ונכבדות.**

לאור הבקוש של לומדי הזוהר, יוצא הספר לאור בערב חג הסכות תשע"ב, סדר ברור ללמוד הזוהר בסכה לכבוד האשפיזין.

בגלל הזמן המצומצם שנותר לנו עד חג הסכות מוציאים אנו בס"ד את החלק הראשון, אנו מקווים להמשיך ולגמור את חלק השני לכבוד חג הסכות הבא עלינו לטובה

\*

### הקדמה

'שמחו ה'שמים (זעיר אנפיו) ו'תגל ה'ארץ (מלכות) על יציאת הקונטרס הלז בעזרת ה' ובסייעתו, אשר על ידי זה יהיה תקון יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה יותר בשלמות.

ואשר ידוע לכל יהודי ולכל חסיד וירא שמים אשר בז' מי הסכות יורדים חסדים פנימיים ומקיפים מבינה ומזעיר אנפין אל מלכות וידוע שהסכה הוא אור המקיף וכדי שהחסדים המקיפין יהיו יותר בשלמות צריך ללמד בסכה ספר זהר הקדוש מהתנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי.

ואשר על כן לקטנו מהספר "חמד אלקים" כמה קטעים שמביא שם את כל סדר הזוהר שצריך ללמד בסכה,

ואתה בן אדם חגור חרפך על ירך גבור ותאזור חיל ללמד בסכתך את ספר הזוהר ועל ידי זה יהיו תקוני המלכות בשלמות.

ועל ידי זה ישפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם ולטהרנו ולקדשנו בקדשתך העליונה ותטיב לנו החתימה ונזכה בהאי שתא לביאת משיחנו ולבנין מקדשינו ותפארתנו.

הוצאתי לאור בחמלת ה' עלי ערב סכות תשע"ב לאור הבקוש הרב בקרב לומדי הזוהר הקדוש.

**שלום יודא גראס**  
מפעל הזוהר העולמי

\*

אבל בואו לא נשכח את העקר, האושפוזין הקדושים באים אל הסכה של כל יהודי ויהודי ואין לנו "נוי סכה" יותר נאה מזה של למוד זהר הקדוש בסכה. מספרים על כל הצדיקים הקדושים ש'למדו זהר הקדוש בסכתם לכבוד האושפוזין.

אם נעשה חשבון קצר כיצד אנו ממלאים את הזמן שלנו ביום, נמצא שהרבה מאד דקות (אפילו שעות) עוברים עלינו ללא שום תועלת, או סתם בחסר מעש או בפטפוטי סרק וכד', ואם נמשיך לחשב כמה היינו יכולים להרויח לו היינו לומדים זהר הקדוש בדקות האלו, היינו מצטערים צער גדול על הדקות שעברו ואינם.

אף פעם לא מאחר, אפשר להתחיל מעכשיו לנצל את הזמן, ולהכניס בסדר יומנו עוד ועוד דקות של למוד הזהר הקדוש, ובפרט בימים הנעלים בהם אנו עומדים כעת, נתאמץ יותר להקדיש את הזמן ללמוד הזהר, וה' יעזר ועל ידי זה נזכה שהאושפוזין ישפיעו עלינו שנה טובה ומברכת, שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה במהרה בימינו אמן.

\*\*\*

### קריין, שאלה:

מה אנחנו יכולים ללמוד מהארבע מינים?

### תשובת הרב:

אמרו חכמנו: אתרוג דומה ללב, הדס לעינים, לולב לעמוד השידרה, ערבה לשפתים.

וחשבנו לבאר ולאמר: אחרי שעברנו את היום הקדוש יום הכפורים, הקב"ה נותן לנו דברים לזכר את הארבע יסודות של החיים, שעל ידם אפשר לזכות לעולמות מרבים ועל ידם אפשר לאבד עולמות מרבים.

הדבר הראשון זה "אתרוג", שמסמן את הלב והלב זה יסוד גדול בחיי האדם, כדברי חז"ל: "הקב"ה ליבא בעי". וכן אמרו חז"ל: תנה בני לבך לי, הלב הוא הכח החשוב בחיי האדם, ומזכיר לנו הקב"ה לשמור את לבנו שלם ותמים, ואם לומדים זוהר הקדוש בסכה, הרשב"י ע"ה מבטיח לנו שלבנו יהא שלם ותמים.

ויסוד שני זה עמוד השידרה, אשר "הלולב" מסמן. ועמוד השידרה מסמן על ענוה, להיות כפוף ומי שפוף ומכניע את עצמו, בזכות הענוה יכול להשיג עולמות מרבים, וחס ושלום על ידי גאונה יאבד האדם את כל עולמו. ורואים בעליל לאן כל הבעלי גאונה מגיעים, ועל ידי למוד הזוהר הקדוש בסכה הקדושה יזכה לענוה אמתית.

"הדס", זה סמל של העינים. וזה שער ויסוד גדול בחיי האדם, על ידי ראייה האסורה מאבדים את כל החיים ואת כל הטוב והברכה ועל ידי שמירת העינים אפשר לזכות לאור ולהצלחה גדולה, ולהארות והשגות גדולות, ועל ידי למוד בזהר הקדוש שמלא במוסר על עניני שמירת עינים, יזכה לכל ההצלחות.

"והערכה", מסמנת את השפתיים שזה הדבור. והנה אמרו חז"ל: "חיים ומות ביד הלשון", יכול האדם לקנות את עולמו בפיו, ולזכות בשעה אחת למוד זוהר הקדוש למאה מליון שנה תורה. ובכמה דקות שלומד זוהר הקדוש יכול להיות מבני עליה, לזכות ל"עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחפה לו", ויטהר נשמתו ויזכה למעלות עליונות פידוע מדברי הארז"ל.

וכל אחד יעורר את חברו שילמד זוהר הקדוש בספה, אפילו רק כמה דקות ביום, ועל ידי זה יזכה לתענוגי גן עדן ועולמות הנצח, ויבין את כל דרכי ה' יתברך שמו, ויזכה לשכר הגדול על כל דקה ודקה שאומר ולומד תפלות אלו, שהלומד זוהר הקדוש שעה אחת בחול כמו מאה אלף שנה של תורה, ובשבת, כמו מאה מליון שנה תורה, (פסא מלג, הרי"ם הטוב, אורחות צדיקים, אבות דרבי נתן), ואמירה כשלוש דקות בלבד, ובלמוד כעשר דקות יעלה לו: בחול כמו 166,666 שנה תורה, ובשבת: יזכה ל- שש עשרה מליון שש מאות ששים ושש שנה תורה.

וברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה" על ידי שתזכה את חברך, כל השכר הולך גם אליך, וכאשר כל ישראל יאמרו "פתח אליהו" נזכה שיבא אליהו ויבשר את ביאת הגואל. ואם בזכותך יתארגנו עשר יהודים לומר את התפלות, אין לשער את גודל זכותיך ובפרט שבזוהר הקדוש (9 ויצא קס"א) כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד פידוע כל עשרה ביה שכינה שריא, ובכך מחשבים לך כל מגין יהודים כמו אלף. ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכף בודאות! ובודאי תזכה לאריכות ימים.

ובחלוקת ספרי הזוהר אתה מזכה את כל ישראל, וכתב הגר"א במשלי (י"ב, י"ד), גודל הזכות שיש למזכה הרבים ומוכיח את חברו, שאם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו. ובזוהר (9 תרויח קכ"ט ע"א), אמרו: שצריך האדם למרדף בתר חיביא ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חייו עכ"ל. ובלי שום ספק אם כל היהודים מנער ועד זקן ובפרט תינוקות של בית רבן בהבל פיהם הטהור יאמרו זוהר בכל יום, נזכה לפתח את השער לאליהו הנביא זכור לטוב שיבוא ויבשרנו, ותכף יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ברחמים במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

ועל ידי שיהיה יד הכל ממשמשין בספר הזוהר, יזכו ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. והוא יסוד גדול שבו ימצאו אדמורי"ם רבנים, מגידי שעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים ילדי ישראל הטהורים, וכל איש ישראל, את הדרך אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו.

❦ ❦

**קריין, שאלה:**

מה הן הסגלות של הספה הקדושה?

**תשובת הרב:**

כתוב בספרים הקדושים: מי שמקפיד בספה ינצל באותה שנה מן המחלקת בביתו ומחוץ לביתו עם אנשי מחלקת. וכן כל המקפיד בספה באחרית ימיו, כאשר נשמתו

עולה למרום, נצל הוא מן המזיקים אשר מנסים להזיק לנפש, כח הסכה מגן עליו ולא נותנים להם להתקרב לאדם.

וכתוב בספר צמח צדק, כל מי שמקפיד בסכה אם יש לו יסורים בחייו, על ידי מצות סכה נעצרים היסורים אשר עוברים על האדם הזה, ואמונתו מתחזקת בהקב"ה, בזכות הישיבה בצל הסכה.

וכך אם נגזר על האדם חס ושלום גלות, בזכות הסכה מתמתק ממנו כל גזרת הגלויות וזוכה להנצל ממהגנם ומחבלי משיח, ובודאי אם ילמד זוהר הקדוש בסכה.

הרשב"י זיע"א מבטיח לו כל הסגלות האלו, ועוד:

א. מקרב גאלת ישראל ברחמים. ב. מבטל גזרות קשות. ג. זוכה לטהר ולקדש את נשמתו שתאיר ותזהיר באור נפלא ומזככה מכל סיג ופגם עד שמרפאה לגמרי. ד. מרחיק מעצמו כל המקטרגים ויצר הרע. ה. ישמר ממקרים רעים בעולם הזה ובעולם הבא. ו. ינצל מתאוות רעות וממדות רעות. ז. הרי הוא כהוגה ומפרש את השם שיש בכחו לעשות נסים. ח. יזכה לחזות בנעם השם. ט. נצל מטמטום הלב והופך לב האבן ללב מאיר ומבין. י. זוכה להבין את למודו ומתקים בידו. יא. למוד בספר הזהר הקדוש לעלוי נשמת נפטרים מסגל ביותר לתקן נשמתם ולהעלותם למקומם העליון ולהצילם מכל דינים. יב. "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק", שבזכות שלומדים בספרו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן, נושע בכל הנצרך לנו. יג. תבת "ורפאתיו" עולה בגימטריא (703) כמנין שמעון בר יוחאי (703), כי בזכותו נמשכת רפואה לאדם.

### י"ב שיערי גן עדן – שכל המפיץ הזהר הקדוש זוכה לכך

ההבטחות הגדולות של הרשב"י (זהר תרוסה קכ"ח):

אמר רבי שמעון בן יוחאי זיע"א: מעיד אני עלי שמים וארץ, שכל המזכה את הרבים [בהפצת הזהר הקדוש] מתעלה בשלש מעלות, מה שאין כל אדם זוכה לזה:

א. כופה את מלכות הרשעה. ב. עושה נחת רוח ועלוי להשם יתברך. ג. מעמיד את כל העולם שלא יחרב, ומרבה שלום. ד. ועל זה מבטיח לו הרשב"י: ה. זוכה לראות בנים לבניו. ו. זוכה לעשירות בעולם הזה. ז. זוכה לעולם הבא. ח. אין שום אחד שיכול להזיק ולהרע לו. ט. נכנס לשנים עשר שיערי גן עדן – ואין מוחה בידו. י. משפיעים עליו שפע ברכה והצלחה לו בכל ענינים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות. יא. הקדוש ברוך הוא והרשב"י מברכים אותם בכל הברכות שנתברך בהם אברהם אבינו, שגם הוא קרב את כולם להקדוש ברוך הוא. יב. הקדוש ברוך הוא קורא לארבע מחנות מלאכים עליונים ומלזים אותו, ונכנס לשבעים עולמות גנוזים (גימטריא "TIO"), שלא זוכה בהם שום אדם אחר – ומיחדים רק לו.

ועל ידי זה ישפע שפע רב בכל העולמות, ראשי תבות רשב"י, שהעוסק בתורתו יזכה בסיעתא דשמיא לשפע רב רוחני וגשמי.

## קריין, שאֵלה:

מה הסכה מלמדת אותנו?

## תשובת הרב:

רבי שמעון בר יוחאי כתב בספר הזוהר הקדוש: "כל מי שיושב בסכה, אכל בסכה, ישן בסכה ונושם את האויר הקדוש של הסכה מחדיר בקרבו את בהירות האמונה עד שתהיה דרך חייו". כיצד יתכן שדוקא הסכה מעוררת אותנו לאותה אמונה יקרה?

התשובה הפשוטה היא שהיציאה מן הבית והכניסה לסכה למשך שבועה ימים, מצביעה על אמונה בה, שהנו מגן, מושיע ופורס חסות. במשך השנה אנו יושבים

## \* הערות \*

**ב. זוהר פרשת אמור** (דף קג ע"ב): בסכת תשבו (ויקרא כ"ג) חסר, וְדָא עֲנָא חד, דְּכִלְהוּ קְשִׁירִין ביה. דְּכִתִּיב, כִּי עֲנִן יי' עֲלֵיהֶם יוֹמָם. וְכִתִּיב (במדבר יד) וּבַעֲמֹד עֲנִן אֶתְּהּ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. דָּא הוּא עֲנָא דְאֶהְרֹן, דְּאֶקְרִי יוֹמָם, דְּכִתִּיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה יי' חֲסֹדוֹ. עֲנָא חד, דְּטִיל עֲמִיָּה קָמֵשׁ אַחֲרֵינוּ, וְאִינוּן שִׁית. וְעֲנָא אַחֲרָא, דְּכִתִּיב וּבַעֲמֹד אֵשׁ לִילָה, דָּא נְהָרָא לְהוּ לִישְׂרָאֵל, מְנַהֲרוּ דְאִינוּן שִׁית.

## תרגום ללשון הקודש:

בסכת תשבו חסר, וְהוּ עֲנֵן אֶחָד שְׂפֵלָם קְשׁוּרִים בוּ, שְׁכֵתוֹב כִּי עֲנֵן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם. וְכֵתוֹב וּבַעֲמֹד עֲנֵן אֶתְּהּ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. דָּא לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. וְהוּ עֲנֵנוּ שֶׁל אֶהְרֹן, שְׁכֵתוֹב וּבַעֲמֹד עֲנֵנוּ שֶׁל אֶהְרֹן, שְׁכֵתוֹב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֹדוֹ. עֲנֵן אֶחָד נוֹטֵל עִמּוֹ חֲמִשָּׁה אַחֲרֵים, וְהֵם שֵׁשֶׁה. וְעֲנֵן אַחֲרָא, שְׁכֵתוֹב וּבַעֲמֹד אֵשׁ לִילָה, וְהוּ הַאִיר לִישְׂרָאֵל מִהָאֹר שֶׁל אוֹתָם הַשֵּׁשֶׁה.

רבי אלעזר פתח (ואמר), (ירמיה ב) כִּי אָמַר יי' זְכַרְתִּי לָךְ חֲסֵד נְעוּרֶיךָ וְגו'. הַאִי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְּמַר, בְּשַׁעֲתָא דְהוֹת אֲזֵלָא בְּמִדְבָּרָא עֲמַהוּן דִּישְׂרָאֵל. זְכַרְתִּי לָךְ חֲסֵד: דָּא עֲנָא דְאֶהְרֹן, דְּנִטְלָא בְּחִמְשָׁא אַחֲרֵינוּ, דְּאֶתְקִשְׁרוּ עֲלֵךְ, וְנַהֲרִירוּ עֲלֵךְ. אַהֲבַת כְּלוּלוֹתֵיךָ, דְּאֶשְׁתְּכַלְלוּ לָךְ, (ס"א וְכִלְהוּ אֶשְׁתְּכַלְלוּ בָךְ) וְאֶעֱטְרוּ לָךְ, וְאֶתְקִינוּ לָךְ כְּכֹלָה דְתַעֲדִי תְכַשִּׁיטְהָא. וְכָל כֹּף לְמַה. בְּגִין לְכַתְּרָא אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאַרְצָא לֹא זְרוּעָה.

## תרגום ללשון הקודש:

רבי אלעזר פתח, כִּי אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֲסֵד נְעוּרֶיךָ וְגו'. הַפְסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲהַ שְׁהִיְתָה הוֹלְכַת בְּמִדְבָּר עִם יִשְׂרָאֵל. זְכַרְתִּי לָךְ חֲסֵד - וְהוּ עֲנֵנוּ שֶׁל אֶהְרֹן שְׁנוֹסַע עִם חֲמִשָּׁה אַחֲרֵים שְׁנִקְשְׁרוּ עֲלֵיךְ וּמְאִירִים עֲלֵיךְ. אַהֲבַת כְּלוּלוֹתֶיךָ - שְׁנִתְקִינוּ לָךְ (וְכֹלָם נִתְקֵנוּ בָךְ) וְעִטְרוּ אוֹתְךָ, וְהִתְקִינוּ אוֹתְךָ כְּמוֹ כֹּלָה שְׁעוֹנְדַת אֶת תְּכַשִּׁיטְהָא. וְכָל כֹּף לְמַה? בְּשִׁבִיל לְכַתְּרָא אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאַרְצָא לֹא זְרוּעָה.

תָּא חוּי, בְּשַׁעֲתָא דְבַר נֵשׁ יִתִּיב בְּמִדְבָּרָא דָּא, צֵלָא דְמַהֲיִמְנוּתָא, שְׁכִינְתָא פְּרָסָא גְדַפְהָא עֲלֵיהּ מְלַעֲיָלָא, וְאַבְרָהָם וְחַמְשָׁה צְדִיקָיָא אַחֲרֵינוּ שְׁוִיִן מְדוּרֵיהוֹן עֲמִיָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם וְחַמְשָׁה צְדִיקָיָא, וְדוֹד מְלָכָא, שְׁוִיִן מְדוּרֵיהוֹן עֲמִיָּה. הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, בְּסֻפּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים. שְׁבַעַת יָמִים כְּתִיב, וְלֹא בְשִׁבַעַת יָמִים. בְּגוּוֹנָא דָּא כְּתִיב, (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' אֶת הַשָּׁמַיִם וְגו'. וְבַעֲזֵי בַר נֵשׁ לְמַהֲדִי כְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא, בְּאַנְפִּין נְהִירִין, בְּאוּשְׁפִיזִין אֵלֶיךָ דְשְׁרִיִן עֲמִיָּה.

## תרגום ללשון הקודש:

בָּא רָאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁאָדָם יוֹשֵׁב בְּמִדְבָּר הַזֶּה, צֵל הָאֲמוּנָה, הַשְׁכִּינָה פּוֹרְסַת אֶת כְּנִפְיָהּ עֲלֵיו מְלַמְעֵלָה, וְאַבְרָהָם וְחַמְשָׁה צְדִיקִים אַחֲרֵים שְׁמִים אֶת מְדוּרָם עִמּוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם וְחַמְשָׁה צְדִיקִים וְדוֹד הַמְלָךְ שְׁמִים מְדוּרֵיהֶם עִמּוֹ. וְהוּ שְׁכֵתוֹב, בְּסֻפּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים. שְׁבַעַת יָמִים כְּתוּב, וְלֹא בְשִׁבַעַת יָמִים. כְּמוֹ וְהוּ כְּתוּב (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְגו'. וְצְרִיף אָדָם לְשִׁמּוֹן בְּכֹל יוֹם וְיוֹם כְּפִינִים מְאִירוֹת בְּאוּרְחֵים הַלְלוּ שְׁשׁוּרִים עִמּוֹ.

ספונים בביתנו עם תקרה מעל לראשנו, ובאפן סמלי הגג חוצץ בין השמים לבינו, בעוד בסכות, אנו יושבים במבנים ארעיים שאין להם גג אמתי. בעצם העבדה שהסכה חִיבת להיות נטלת קורת גג, והסכה אינו אלא "פסלת גרן ויקב", האדם מעמיד את עצמו מבחינת התודעה העצמית תחת חסותו של הקב"ה.

התפיסה המערבית, שעושה כל מאמץ לחדר אל התודעה, הלב והבית שלנו, מנסה לשכנע אותנו שאשר קשור לחפצים שאנו רוכשים ולסממני סטטוס חיצוניים שאנו משיגים, בעוד היהדות מלמדת שמקורו של האשר הוא ברוחניות ותכליתו קשר עם הצדדים הפנימיים של המציאות.

בסכות, התורה אומרת לנו: "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי". אנו עוזבים את בתינו מלאי הרכוש, מתעלמים מנוחות וממותרות, ונכנסים לעולם הפשוט והרוחני לחלוטין של הסכה. הסכה אמנם נעדרת נוחות חומרית, אך עתירת קשר רוחני ומתקים בה אשר אמתי. חז"ל מלמדים אותנו בפרקי אבות ש"מרבה נכסים מרבה דאגה", ובלשון עכשווית – "פחות זה יותר". כשאנחנו יוצאים מהבית, עוזבים את מנעמי הרבים ויושבים בסכה, אחת המטרות היא להבין שפתחנו יותר מדי תלות בדברים הגשמיים של חיינו, ולא במה שאנו תלויים בו באמת – בבורא עולם. הסכה זה מקום שבו אין שום אחיזה לכל הרדיפה והשאפה הזאת אחרי ה"עוד" ואחר החמר. היא נראית לא יותר מאשר עוד "חוושה" מצויה בסיני, אולם מכילה כל כף הרבה רוחניות, משמעות ועמק.

עצם הישיבה והמגורים במשך שבוע שלם בסכה ארעית, עוזרים לנו לבחון את ההרגלים, ואת תבניות החשיבה וההתנהגות שלנו. כשאדם מותר על המפר והנח הוא מתחדש ולומד לבחון את אורחות חייו בשגרה. בספות אנחנו מפסיקים לדבר על העברות שכן השארנו אותן מאחור ביום כפור. משנשמטנו "עברה טפול עשרת אלפים", כעת אנחנו יכולים לבחון האם גם בעשית המצוות ועשית הטוב אנחנו מקבעים ופועלים מתוך אוטומט. רבי נחמן אמר ש"אם אני מניח תפלין היום רק מפני שהנחתי אותם אתמול, אין כלל סבה שאניח אותם... אני רוצה להניח תפלין בכל יום כאלו זה הפעם הראשונה", ואכן יש איכות נדירה בעשית דבר מה בפעם הראשונה לפני שהוא נהפך למכר"ו ו"רגיל". חג סכות קורא לנו להתחדש ולהתרענן גם בעשית הטובות שלנו.

ולא נשכח שמושה רבינו צועק ומכריז; עתה בארץ הגלות צריך רופא חכם, ומיהו הרופא החכם? "הרשב"י זי"ע", ומצוה אותנו הרעיא מהימנא ללמוד זוהר הקדוש דווקא, שתורת הרשב"י מאיר עד סוף הדורות, וצריך ללמוד ולא לתת מנוחה לקדוש ברוך הוא עד שיגאלנו (זוהר פנחס ריש).

אלו שלומדים זהר... ינצלו מהמבול וממלחמת גוג ומגוג כמו בתבת נח (תיק"ח ע"ב ע"ד, זוהר נשא). נצולים מפל פגעים רעים. (תיק"ז, פגו הירק). זוכים להשבתת הקטרוגים, מבטלים את הקלפות ומביאים את המשיח (הגרא"א אבו שלמה, חסד לאברהם, דגמ"א שמיני) מטרה

ומקדש הנפש. (פלא יועץ). מקרבים את הגאולה ועושים נחת רוח גדול ליוצרים (מק"מ לתיקון"ז).

הם בלבד זוכים שתפלותיהם נשמעות ומתקבלות (ר"י אבוחצירא, "בגדי השרד"). רק הם נקראים עובדי ה' לשם שמים, שלא על מנת לקבל פרס. וזוכים לקבל פני שכינה, ומרואי פני המלך (ר"א אזולאי, פר"א). דע שמי שנשמטו טהורה וזכה, משתוקק ללמוד הקדוש הזה (רבי יהודה פתניא). מי יתן והיה שיתחילו ללמד עם הצאן קדושים את הזהר הקדוש... ובודאי זוכים לגאולה בקרוב בלי חבלי משיח. (סגלת ישראל מ' ז). המשיח כשיבוא יאמר על כל הזוכים ללמוד זוהר הקדוש: "בזכותך הגעתי! לך יש חלק בגאלת העם!".

וכבר צוה אותנו הרעיא מהימנא שנלמד זוהר הקדוש בלי הפסק עד אשר נזכה בקרוב שיערה עלינו השם יתברך רוח טהרה ממרום, כדכתיב (חזקאל פרק ל"ו, כ"ה-כ"ח): "וירקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתיו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם. וישבתם בארץ אשר נתתי לאבתים והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים". ונזכה לטהר לבבנו לעבד ליוצרנו בכל פחנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו, ובודאי תקים בנו בקרוב הבטחת הרעיא מהימנא "בהאי ספר הזהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי" בביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

\*\*\*

### קריין, שאלה:

המאזינים שואלים, הרב בבית הכנסת שלנו הולך בלי זקן, ואחד חסיד חב"ד שאל אותו, למה אתה לא מגדל את הזקן שלך? הרב ענה לו, כך הלכו בכל הדורות, אמנם יש חסידים שאוהבים זקן, אף מה זה קשור אלי. האם זה נכון?

### תשובת הרב:

בשנת תשכ"ה הייתי שנה אחרי נשואי, אברך בן 19. הלכתי במנהטן לחנות ספרים, שם מצאתי את הספר: "תפארת אדם" מהחפץ חיים, העוסק בענין גלוח הזקן. הדברים הנפלאים שכותב החפץ חיים, עוררו אותי מאד והחלטתי להדפיס את הספר הזה, לזכרי הרבים.

הבנתי שהספר הזה לא יספק את הלומדים של היום, שמוחזקים עצמם ליותר חכמים מהחפץ חיים, לכן חשבתי שיהיה טוב יותר אם אדפיס חבור קטן עם כל ה"מראה מקומות" על גלוח הזקן. הרוח בזה הוא, שרק בחצי שעה, יראה כל אחד שבגלוח הזקן הוא עובר, לא רק על דברי החפץ חיים, אלא עובר על כל דברי הראשונים והאחרונים, ואין שום התר על זה, ובמה יבוא לבית דין של מעלה?



כל אדם שיש בו טפת יראת שמים, יפסיק מיד מהעברות התמידיות שבידו, וישוב ויבכה אל ה' על כל השנים שעברו עליו עם העברות, ויעשה תשובה מאהבה וכל הזדונות יהפכו לזכיות.

ידוע על הצדיק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע, שבתפלתו החזיר בתשובה. כשהיה אומר את המלים: "וּכְלָם מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה..." - כל מי ששמע, חזר בתשובה.

בעיר היה איש אחד, פושע גדול שעבר על כל העברות החמורות, אכל ביום הכפורים, אכל חמץ בפסח רחמנא לצלן. אמרו לו, אם תבוא לשמוע את התפלה של רבי מאיר, ברגע אחת תעשה תשובה. הוא טען שלא יכולה להיות כדבר הזה הביאו אותו בכח, שיקשיב לתפלת הרבי. וכשהגיע הרבי למלים: "וּכְלָם מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם..." כלום לא קרה, הפושע נשאר כמו שהיה. אמרו לו, תחכה עוד קצת לסוף התפלה. כשהרבי אמר בקולי קולות: "וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלִשְׁבִי פֶשַׁע בִּיעַקֵּב", הרבי נגש אל אותו האדם ואמר לו: "אני מקנא בך". האיש מתפלא, לי הרבי מקנא שעברתי על כל העברות החמורות? הרבי אומר: "כן", אם תעשה תשובה מאהבה, כל העברות הגדולות, החמורות, יהפכו למצוות. לי אין כאלה מצוות ענקיות, לכן אני מקנא בך, ברגע אחד אתה יכול להיות צדיק גדול יותר ממני. וכך היה שתכף נפל על הארץ, והתחיל לבכות בכיות עצומות, ופרט כל העברות, ונעשה בעל תשובה גמור.

יהודי יקר!

אותו הדבר אפשר להגיד על הענין של גלוח הזקן, אם תעשה תשובה מאהבה, הזדונות נעשות לזכיות, ואז תוכל להיות הצדיק הגדול ביותר, כל הלאוין יהפכו לזכיות.

ועכשו נבאר את ענין ההלכה:

## ספר

## זקן ישראל בהלכתו

בענין גלות וגדול הזקן

חלק א'

הספר הזה, אשר אני מגיש לפניכם היום, הוא רכוז מכל ספרי הפוסקים, חדשים גם ישנים, מראשון שפראשונים, עד אחרון שבאחרונים, ובפרט מספר הנדמ"ח "הדרת פנים – זקן", אשר צלל במים אדירים, והעלה פנינים יקרים, במקצוע הלזו, לא הניח מקום להתגדר, העמיק והרחיב, פיר ד' הטובה עליו, ואשרי חלקו. תמצית כל הנשנה בדבריהם, בענין גלות שער הזקן, בין על ידי תער, בין במספרים, ובין בסם, ושאר אופני גלות.

כל האסורים, וצדדי חמר, שנאמרו בנטילת הזקן, הן גוף האסור של כל תשחית, והן אסורים חיצוניים, כמו "לא ילבש גבר", "ובחקתיהם לא תלכו", אסור "מראית העין", "מקור מנהג הגלוח", ו"חלוקי מנהגים בארצות שונות", ושאר ענינים המקיפים מקצוע הלזו, ועוד. הכל מסדר בסדר יפה ונעלה, בלשון צח וקל, כדי שירויץ הקורא בו, ובשעה קלה, ירכש המעין בקיאות גדולה במקצוע גלות הזקן, המסבכת מאד בספרי הפוסקים.

צאתי לאור, בחמלת ה' עלי, בזכות אבותי ורבותי הקדושים זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול" ד"האלמין", ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעיה",

"מכון להוראה בשחיתות ובדיקות".

בעל מחבר הספרים: אפינת המצות השלם (י' חלקים), גדולי יהודה (על הלכות ציצית), שאלות ותשובות זכחו זכחי צדק (על הלכות שחיטה ובדיקה), חנוף ישראל סבא (מדריך לחנוף הבנים והבנות), מדריך לצניעות, מזוזת שלום (על הלכות מזוזה), מנוחת שלום (הדרכה לכשרות), מנחת יהודה (על חמר אסור "חלב עכו"ם" ו"סימילאק"), נפש ישעיה (על מאכלות אסורות, ה' חלקים), קדושת ישראל (על הלכות יחוד), וש"ס.

בן לאבי אמור"ר הרה"ג הצדיק מורנו הר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל נכד השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפיל חסיד, הט"ז והב"ח, תוספות יום טוב, רש"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך ע"ה.

ברוקלין, יצ"ו שנת תשל"ט



## בענין גליות וגדול הזקן

פרק א'

**א. הספר "הדרת פנים - זקן"** (המכיל קרוב ל-800 עמודים), מונה כ-120 פוסקים הסוברים שגליות הזקן הוא אסור מן התורה, אפילו ללא תער, ואין הבדל אם מגלחים או מסירים על ידי סם. (עיינין שם חלק ב' פרק ב' עמוד תי"ג, מונה והולך בבקיאות נפלאה, רוב מנין ובנין של פוסקי הדורות, מראשון שבראשונים עד אחרון שבאחרונים, מהם, הרמב"ם על פי החינוך, ורוב מפרשי הרמב"ם, רבי יהודה החסיד, יראים, שאלות ותשובות מן השמים, תוס', חינוך, ריטב"א, רא"ש, ספר המנהיג, רשב"א, מגדל עוז, טור, רבינו בחיי, חה"ד, רבינו ירוחם, בית יוסף, מהרש"ל, רמ"א, אריז"ל, ב"ח, מעשה רוקח, מרכבת המשנה, נודע ביהודה, ר' עקיבא איגר, חתם סופר, צ"צ, דברי מלכאל, הגאון מראגאטשאוו, בני יששכר, מהרש"ם, דכ"ח, ועוד.)

**ב. אפילו הפוסקים האחרים, הסוברים שהאסור הוא רק בתער, בכל אפן יוצא לפי רוב הפוסקים, הן מהעבר והן על פי פוסקי ימינו, שמכשיר הגליות שמשתמשים כיום להחליק הפנים, יש לו דין בתער,** (כמבואר בספר הנ"ל חלק ב' פרק א' באורך נפלא, בשם הפוסקים והם, החפץ חיים בס' ליקוטי הלכות מכוח כא, שאלות ותשובות צור יעקב להגאון מפראבוזנע, הגאון רבי חיים עזר, חזון איש, מהר"י שטיף, הגאון מטשעבין, הגר"א קאטלער, שאלות ותשובות חלקת יעקב חלק ג', שאלות ותשובות מנחת יצחק, הגר"מ שך, הגאון ר"י קניבסקי, הרב וואזנער, הגר"מ שטערנבוך, הגאון הקדוש מקלויזענבורג, הגאון הקדוש מפאפא, גאב"ד דעבריצין, הגאון אבד"ק קאשוו, הגרש"ז אויערבאך, ועוד), **ואין פוסק המתיר בפרוש להחליק הפנים.** (ע' בספר הנ"ל חלק א' וחלק ב' באורך.)

**ג. פוסקים רבים אוסרים להסיר הזקן בסם.** (תוספות, ריטב"א, ושיטה מקובצת נזיר נ"ח, ב"ה י"ר קפ"א, שאלות ותשובות חיים שאל חלק א' סימן נ"ב, מגיד תעלומה ברכות י"א, מהרש"ם חלק ב' רמ"ג, דר"ח שם לעוד כמה וכמה דעות מובא ב"הדרת פנים זקן" חלק ב' פרק ט').

**ד. פוסקים רבים אוסרים, אפילו על ידי מספרים או סם, מפני "לא ילבש גבר"**. (זוהר הקדוש, תרגום יונתן, ראב"ן, ספר המנהיג, רבינו יונה, רא"ה, רשב"א, שבולי הלוקט, מאירי, אבודרהם, אברבנאל, חכם צבי, סידור ר' יעקב עמדין, שאלות ותשובות צמח צדק, בני יששכר, מהר"ל דיסקין, שדי חמד, חפץ חיים, ועוד מובא ב"הדרת פנים - זקן", ועיינין שם חלק ב' פרק ג' שמונה יותר מחמישים פוסקים, ההולכים בשיטה זו, לאסור הסרת זקן בתער, מספריים, סם, משום לא ילבש).

ה. פוסקים רבים אוסרים, להסיר הזקן, משום חקת הגוי, גם ללא תער, אלא בסתם מספרים או סם. (מהם מדרש רבה, אבן עזרא, ראב"ן, רוקח, רא"ה, חה"ד, אברבנאל, ספורנו, כחד חודה, של"ה, ב"ח, סידור יעב"ץ, הפלאה, שאלות ותשובות אמרי אש, צמח צדק, מנחת חינוך, הגאון הקדוש מקאמארה, שדי חמד, שאלות ותשובות מהרש"ם, חזון איש, ועוד, סך הכל יותר מחמישים פוסקים, דבריהם הובאו בספר "הדרת פנים - זקן" חלק ב' פרק ד').

ו. חלק מהפוסקים, אוסרים להסיר הזקן, משום מראית עין, שיחשדו שגלחו בתער. (מובא בספר הנ"ל שכן הוא דעת הריטב"א, ב"ח, בית מאיר, יפה ללב, שדי חמד, סבא קדישא, מהרש"ם, חפץ חיים, דכ"א, כלי חמדה, ועוד עיין שם, ספר הפ"ז ח"ב פ"ו עמוד תס"ב - תס"ז).

ז. וחלק, אוסרים להסיר הזקן אף במספרים, שמא אחרים יבואו לידי הקלת הענין, ויגלחו בתער. (רבינו יהודה החסיד, דברי חכמים, מעשי רוקח על המשניות, שדי חמד, שאלות ותשובות מהרש"ם, חפץ חיים, דכ"א, שאלות ותשובות דברי מלכיאל, מהרי"ח זאנענפעלד, רבי יוסף אליהו הענקין, ועוד פוסקים, עיין ספר הנ"ל חלק ב' פרק ה' עמוד תמ"ו - תנ"א).

ח. החפץ חיים כותב, שאין להסיר הזקן כלל וכלל, (אפילו במספרים) מפני טעמים שונים. ראשית, מובא בקבלה, שעל ידי כך קורעים צנורות קדושים. (עיין באר היטב קפ"א ה').

ט. ויותר, מפני שבמינו נוהגים רבים לא עלינו לגלח בתער, ועוקרים לאו מהתורה, לכן מצוה עצומה לכלל ישראל, לא לגעת בזקן אף לא במספרים, להראות לכל, שמצוות ה' יתברך שצוה לעמו ישראל חביבות עלינו, ואין אנו מתבישים בהן חס ושלום עד כאן דבריו. (עיין שם שהעיר מקור נחמד לזה, ברכות י"א, לאחד שאומרים לו זקנט מגודל כו' עיין תוס' רבינו יהודה, ורשב"א, ותבין, ועיין עוד כעין זה בשאלות ותשובות מנח"א חלק ג' סימן ל"ח סוף קטע הראשון).

י. הזוהר הקדוש כותב, אוי לו למי שנגע בשיער זקנו. (אדרא רבה דף ק"ל), (דברינו מוסב על כל אופני נטילת שערות זקן האפ"ש).

יא. הזקן, הוא אחד מסימני הטהרה של יהודי, ואלו המסירים אותו, מסירים מעליהם סימן טהרה. (עיין יעקב ע"ז ב').

יב. כתוב בספר "זין המשמר" דהלומדין ובני תורה מחטיאין הרבים, דעל ידי שהם מקילים במספרים, מגלחין המון העם גם בתער. (עיין שם).

יג. תלמידי חכמים היושבים ולומדים, נדרשים להתמיר יותר, לא להסיר הזקן, לחלוטין. (שו"ת חת"ס חאו"ח סקנ"ט, מעשה רוקח שם, עיין הטעם במ"מ לאות הקודם).

יד. במדינות שמחמירים לא לגלח הזקן, אסור לנהג אחרת, וגם העובר לדור במדינה אחרת, אסור לו. (שלחן גבוה או"ח בכללי המנהגים בראש הספר אות קמ"ט, דכ"ת קפ"א י"ט, שו"ת דברי יוסף סי' ל"ו, חפץ חיים, שו"ת דברי מלכיאל שם).

טו. חלק מהפוסקים, מחמירים שמי שאין לו זקן, לא יהיה שוחט. (שו"ת חיים ביד הספרדי יור"ד סי' א', דף ט', דכ"ת סי' ב' ס"ק פ"ט, ע"ש).

טז. המתפללים בנוסח האר"ל, אסור להם לגזוז הזקן, בשום אופן. (ש"ת שמחה לאיש י"ד סי' ל"ה והעיד מקורו בש"ת השיב משה אר"ח סי' ז', ועי' בספרי מנחת שלום ח"ז מס' נפש ישעי' על מאכלות אסורות באריכות עיין שם).

יז. מובא מהחת"ם סופר זצ"ל, כשהתחילו להסיר הזקן, עשו זאת בהכרח, בימי הפרענות, כשהיהודים עיננו בצרות צרורות בגרמניה, (גזרות תנ"ו) התירו הגדולים לנוסעים, לשנות לבושם ולהסיר את זקנם, כדי שהאיבים לא יפירו אותם, שבימים אלו נהגו הגוים, לא לגדל זקן בעקבות ספור של מלך פולני, שלא צמח לו זקן, (מלך פולין סריס) וכדי שהאיבים לא יפירו יהודים הנוודים מארצם, התירו להם חכמים להסיר הזקן. יצא שבחזרם לביתם, התבישו הנוסעים במראם החדש ללא זקן, כך שהחלו להנהיג את שלא לגדל זקן, ורק תלמידי חכמים היושבים בביתם הותרו את זקנם. כל הבורחים מגרמניה לפולין לפני הגזירה, (בשנת תנ"ו) לא היו מכרחים להגיע להתר. [לכן היה מנהג בגרמניה להסיר הזקן ובפולין לא]. (ש"ת חת"ס אר"ח סי' קנ"ט, ובעל התומים כתב באהבת יהונתן וקרא בזה"ל: והנה באשכנז נוהגין שמספרים הזקן שלהם וע"ז צווח הנביא כו', וע"ע ש"ת לבושי"מ מהד"ק יור"ד צ"ט, ש"ת בית שערים יור"ד דל"ו, ש"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' מ"ח, ש"ת תירושו ויצהר סי' ס"ח, ס' קריה נאמנה בסוף הספר, חוברת וילקט יוסף, שנה שלישית - רביעית - שישית - שביעית - שמינית, המאסף שנה שביעית, ועי' ברד"ק שמואל ב' י' ה' ח"ל: לא היה מנהגם לגלח הזקן ואפילו במספרים כו' וחרפה הוא גלוח הזקן, אלא שנהגו כן באלה הארצות אשר אנחנו שם, ע"כ). (הצרת המוציא לאור: מדברי החת"ס אנו רואים שקל ענן הסרת הזקן היה באין ברירה והיו מכרחים להגיע להתר מהגדולים ואפילו אז לא גזרו תלמידי חכמים את זקנם לפני קבלת התר).

יח. החיד"א כותב בדומה לנכתב לעיל, ידוע שבימי התנאים, האמוראים, הגאונים, לא נהגו לגזוז הזקן, אלא המנהג התחיל באירופה אצל הגוים, בגלל סבה מסוימת, וכך התפשט המנהג אצל היהודים, על ידי הגוים שעסקו עמם במסחר, לכן אף אם אפשר למצוא התרים, אין לסמוך על כך, רק בשעת הדחק ובעת סכנה, וגם אז צריך כפרה מה' יתברך, ובלי זה בודאי אסור גמור לגזוז הזקן. (ש"ת חיים שאל ח"ב סי' כ"ג - ברכ"י יור"ד קפ"א - עבודת הקודש, מורה באצבע סי' ד' או קל"ה, יוסף אומץ סי' מ"ה). הגאון הצדיק מורנו הרב ר' שאול בראך זכר צדיק לברכה, אבדק"ק קאשוי, כותב שמהאברבנאל רואים שלפני כ-450 שנים גם לא נמצאו יהודים יראים שגזזו זקניהם אפילו בסם. (אבות על בניס פ"ג מ"ג).

יט. מובא מהגאון החזון איש זכר צדיק לברכה, בענין הסרת הזקן, שמאד לא מוצא חן בעיניו, ומקבל זאת קשה ביותר, שהוא אינו נהג צנוע ואינו יהודי, רק נלמד מהגוים, ועוקרים בכך את הקדושה, אף אם מותרים שער קצר אינו נורא. (אגרות חזו"א ח"א קצ"ז).

כ. במכתב אחר הוא כותב, מעולם לא הייתי שבע רצון, מגזזת הזקן, בהיותי מרגל באסור עוד מהדור הקודם, שהיה חמור הענין, כהולך ללא כפה, והיה נחשב לכל, כמשיל את הלבוש היהודי, ולמרות ההתפשטות גם בין לומדי התורה, לא השתנה בעבור זה, לכן בוער לי הדבר מאד. (שם קצ"ח).

**כא. המסיר את זקנו, מעכב השפעת חסדי ה' יתברך בעולם.** (רקאנטי פ' קדושים, המקובל מהר"ן שפירא בספרו יין המשומר, הס' מובא גם בקיצור של"ה, ובש"א).

**כב. בספר "הקנה", כתוב שכהן ללא זקן, אף אם הוא בן 100 שנה, לא יעלה לדוכן.** (דף כ"ח וכ"כ הרדב"ז בספרו טעה"מ מ' ע"ח, אבן עזרא עה"כ לא יקחו קרחה, אברבנאל ויקרא י"ט, ואודות המחבר הקדוש ע"י שה"ג סוף מע' ס', ושד"ת כללי הפוסקים סט"ו, או מ"ט, ובענין הכהנים ע"י עוד שו"ת לבוש"מ ח"א מהדו"ת סי' כ', שו"ת מנח"י ח"ו סי' ט"ז).

**כג. מובא מהאבן עזרא, ה' יתברך ברא את הזקן ליפי, ממילא אינו יאה להשחיתו.** (אבן עזרא ויקרא י"ט, פסוק כ"ז וזה כעין טעם שכי' החינוך בטעם איסור זריעת כלאים, שלא לשנות בכוננת היוצר).

**כד. ב"ספר חסידים", כותב, אין לגזוז הזקן אף בשעת ספנה.** (ס"ח סי' קצ"ח).

**כה. מובא בספרים, ספור איום ונורא, שארע בתקופת רבי יהודה החסיד, היה היה עשיר, שהיה נוהג לגזוז הזקן, רבי יהודה החסיד זכר צדיק לברכה, היה מפציר בו שיחידל, אף העשיר לא שת לבו לרב, והתעלם באומרו שהוא מפנק ואינו יכול לסבל הזקן. אמר לו רבי יהודה: "דע לך, שיהיה לך סוף מר, שאחרי מיתתך יבואו שדים הנראים כמו פרות, וידרכו על פידך", (מרחץ במקרא: "פאת ראשכם ולא תשחית"), שזהו העונש לגזוז זקנו. בהסתלק אותו עשיר מן העולם, החיה אותו רבי יהודה, וסמר שערות ראשו, וספר, שמיד אחרי מיתתו, הגיע אליו שד הנראה כמו פרה, והביא עמו כלי, מלא בזפת גפרית ומלח, והכניס בזה נשמתו, לאחר מכן העלה אותו המלאך, לבית דין של מעלה, הביאו לו חומש, ובקשו להקריא הפסוק "ולא תשחית את פאת זקנך", ולא ידע מה להשיב, מיד אחר כך, הכריזו ששימו את נשמתו במדרגה התחתונה של הגהינום כו'. (המעשה מובא בס' "יין המשומר" להר"ן שפירא בלשון זה שהי' מולח במספריים, ובס' שבט מוסר פ"ח, בס' נוהג כצאן יוסף ה' גלוח, שו"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' מ"ח, מאיר נתיב ע"ס נתיב מצותיך פח"י או ל"ט, עמודי ארזים דף נ"ט, "הדרת פנים - זקן - עמ' צ"ו, ותסמר שערות ראש אנוש, ובענין גירסת הקיצור של"ה ע"י שו"ת מנח"א שם ובספר הפ"ז שם בהערה 130. ובכללות ענין העונשים ר"ל על הסרת הזקן אף בלא תער ע"י ספר הפ"ז ח"ב פ"ג).**

**כו. ומשום גודל העונש, יש להחמיר בכל החומרות.** (יוסף אומץ - דיני פאות).

**כז. אחד הראשונים שאל בשמים בענין הסרת הזקן, והשיבו לו משמאי, שאין לגזוז הזקן אפילו לא במספרים, ואלו הגוזרים, שישאלו אותם היכן בוראכם מלכיכם ששכחתם לקיים מצוה קלה כל כך.** (שו"ת מן השמים סי' ל"ז).

**כח. יש הסוברים, שהזקן עשוי כדי שלצעירים יהיה דרך ארץ בפני הזקנים, ושיזכרו על ידי הזקן הלכן לשוב בתשובה.** (יתידות האלים פ' נשא, מובא בספר הפ"ז).

**כט. יש האומרים, לא להסיר הזקן, כדי לא לבטל את סימן החלוקה שה' יתברך עשה בין הגברים לנשים, והעושה כן, עושה הפך מרצון ה'. (רבינו בחיי ויקרא י"ט, כ"ז, מאה שערים שער ס', שבט מוסר פ"א, ואברבנאל שם, יעב"ץ בחלון המצרי, וכ"כ באבודרהם בפרוש ברכת אשר יצר, והוסיף טעם מפני תואר הדרת פנים).**

ל. חֵלֶק סוֹבְרִים, שֶׁהָאֶסוּר הוּא לֹא לְהִסִּיר אֶת הַיָּפִי מֵהַפְּנִים. (ספורנו, אבודרהם שם, שבת מוסר פ"א, פמ"ג או"ח תקס"א, מלבי"ם שמואל ב' י"ד, שו"ת בית שערים יור"ד רל"ו, ובתורה תמימה ויקרא י"ט, כ"ז, כע"ז דגילוח הזקן סימן לדאגה, עצבות וצער, וגידול הזקן הוא תענוג וכבוד, ע"ש. ע"י בארוכה ספר הפ"ז ח"ב פ"ט"ו).

לא. לְפִי הָאֵר"י הַקְּדוּשׁ, יֵשׁ לְהוֹזֵהר לֹא לַגְּעַת בְּזָקוֹן, שֶׁמָּא תִתְלַשׁ אֶפִּילוֹ שְׁעָרָה. (ע"י שעה"מ פ' קדושים, שו"ע האריז"ל דיני ער"ש הל' י"א, טעה"מ וליקו"ת פ' קדושים, שעה"כ י' ב', אור צדיקים סי' מ"ב, ע"י שו"ת כתונת יוסף יור"ד סי' א', מאורי אור חלק באר שבע ט"ז א').

לב. הַמְּסִיר זָקְנוֹ, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְתוֹרָה. (מגלה עמוקות קדושים, שו"ת צור יעקב סי' ק', ע"י דובב מישרים סי' כ"ג ובירושלים יש כמה בתי כנסיות שנוהגין כן, עמודי ארזים, עמ' שט"ו). הַגְּבָאִים שֶׁל בְּתֵי הַכְּנִסְיֹת, הָיוּ צְרִיכִים לְהִתְאַסֵּף בְּמִטְרָה, לֹא לְהַעֲלוֹת לְתוֹרָה יְהוּדֵי הַגּוֹזֵר זָקְנוֹ, וְאִם חָפֵץ לְקַנּוֹת עֲלֶיהָ שְׂיַעֲלוּ אֶת הַמְּחִיר, כִּף שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בְּיָדוֹ לְקַנּוֹת. (צוואה מחיים למהרז"פ דף ט"ו).

לג. הַנוֹשֵׂא זָקוֹן, מְעוֹרֵר י"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים מִלְּמַעְלָה. (בני יששכר חודש אלול מאמר ב', ב'). כִּף קַבְּלָנוּ עַד מִשָּׁה רַבְּנוּ מֵהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. (שם).

לד. הַגְּמָרָא אוֹמְרַת, לְפָנַי בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ יְהִיָּה "פְּנֵי הַדּוֹר כְּפָנַי הַכְּלָב", וְהַפְּשֵׁט הוּא שְׂיִגְזְרוּ הַזָּקֵן, וַיִּשְׁאִירוּ אֶת הַפְּאוֹת וְהַשְּׁעָר מֵעַל הַפֶּה, בְּאוֹתָהּ צוּרָה שְׁנַרְאִית בְּחִיּוֹת טְמֵאוֹת וּכְלָבִים. (הרמ"ז מובא בלב העברי ל"ד, ב').

לה. הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק מוֹרְנו הַרְבֵּי ר' יוֹנָתָן זָכַר צַדִּיק לְבִרְכָה כּוֹתֵב: מִצְוֶה עַל כָּל אֶחָד, לְגַדֵּל זָקֵן אֶפִּילוֹ עִם הָאֵרֶץ, לֹא כְמוֹ בְּחוֹמְרוֹת אַחֲרוֹת וְדַקְדּוּקִים אַחֲרֵים, שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד רְאוּי לְהַחְמִיר רַק תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הַמְּצוּיִם בְּכָל הָאֶסוּרִים, כָּאֵן זֶה מִצְוֶה. (נוהג כצאן יוסף ה' גילוח). אָמַר הַמוֹצִיא לְאוֹר: דְּבָרִים הַמְּלַהִיבִים הַלָּלוּ, הֵם מִכָּה בְּפִטְיִשׁ עַל קְדֻקְדֵי מַלְעִיזִים שְׂאִין מִצְוֶה זֶה כְּדֹאֵי רַק לְמַחְמִירִים וּפְרוּשִׁים, וְלֹא לְסֹתֵם עִמָּא דְאַרְעָא, כִּי הַדְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים לְמַעְלָה מְגַדִּים לְדַבְרֵיהֶם.

לו. רוב התרים אחרי התרים, הם אנשים שהאמונה בלפם נחלשה, שבעלי האמונה האמתיים אינם מגלחים את זקנם כלל, רק מעט מאד המכרחים. (ס' אור המצות ח"ג מצוה מ"ד).

לז. יש הכותבים, לא להרשות להיות פשליח צבור למגלח זקנו. (מנחת אהרן כלל י"ב או כ', שו"ת חיים ביד סי' א', אלף המגן על מטה אפרים סי' תקפ"א סי' נ"א, כבוד חכמים עמ' קס"ט, דכ"ת יור"ד סי' ב', ס"ק פ"ט, בעל בני יששכר בס' מגיד תעלומה ברכות דף י"א, שו"ת חיים ביד סי' א' למהרז"פ, בשו"ת שמחה לאיש שם העיר מקורו משו"ת השיב משה הנ"ל).

לח. כשתראה מגדלי זקן והם עניים, אז נודע ה' משפט עשה, לגבות חובותיהם וחסאותיהם, ואלמלא היו מגלחי זקן לא היו מתכפרים עוונותיהם אף בעניות. (ישמח משה פ' אמור).

לט. כל בר דעת ישכיל להבין, שבעקבות שנפלו לרשתו של הבעל דבר בגרמניה לגלח הזקן, התחזקה הכפירה והתפשטה האפיקורסות, והאמת היא כפי הכתוב בספרים הקדושים, שאפילו להסיר הזקן המתר על פי דין, הוא פגם נורא, השם

ישמרנו, ואין לשער ולהעריך, בשכל אנוש, עצמת הקדושה הטמונה בזקן, וכן באותה מדה אין לשער הענש על השחתת הקדושה הרוממה בו. כל היהדות תלויה בזה, כי על ידי הזקן והפאות, זוכים ליראה, ועל ידי זה, מקבלים השפעת חסידים ממעל, ועל ידי זה, אין צריך לעמל על הפרנסה, ואפשר להיות פנויים לעבודת ה' יתברך כל היום, והרי זוהי שאיפתנו אליה אנו כמהים, וממילא כל היהדות תלויה על הזקן והפאות. על ידי הזקן והפאות, היהודי נכר, והרוצה חס וחלילה לכפור באלקי ישראל, הדבר הראשון הוא עוקר את הזקן והפאות, כי האמת כל היהדות תלויה בזקן ובפאות. (כל הנ"ל מבואר בליקוטי הלכות להגה"ק מהר"ן הלכות גילוח הלכה ב', ג, ע"ש).

**מ.** הפלא יועץ (ערך גלות) כותב: ראוי לכל ירא שמים שלא יגע בזקנו, לא בשערות שעל פניו ולא בשערות שעל צוארו, שעל ידי זה מביא רעה על עצמו, ועוד כתב למה לא יתנהג כל אדם כפי שלמד אותנו האריז"ל, האם יש איזה צער או איזה נזק מזה, למה לא יסתכלו על כבוד ה' יתברך בדבר קטן כל כך עד כאן.

**מא.** גלות הזקן אצל אדם חשוב חמור הרבה יותר ועלול להחשב כחלול ה'. (ש"ת אמרי אש, יור"ד סי' נ"ה).

**מב.** המגלחים זקנם מראים שמדורדרים ברוחניות. (ש"ת תירוש ויצהר סי' ס"ח בשם המלבי"ם, חפץ חיים בקו' תפארת אדם פ"ה, ש"ת דברי מלכיאל ח"ה סי' פ"א).

**מג.** הסבא קדישא, ר' שלמה אליעזר אלקפנדר, לא הרשה לאנשים ללא זקן לדרוך על מפתן ביתו, ואלו שנדחקו לא הביט בפניהם, וכמוכן לא דבר עמם בלמוד. (ס' עמודי ארוזים להגה"ק מהרי"א מרגליות דף נ"ב).

**מד.** וענין הוא לא לזלזל בכבוד הזקן בדברים אחרים. (עי' ערוה"ש קנ"א י', ומה שתמה על הרי"י, שכיבד הריצפה לפני ארון הקדוש בזקנו כמבואר במ"א שם, אנו מתמהין על תמיהתו וכי הוא לגדול קדושתו לא ידע אם יש זלזול או לא, ונאמן עלינו הס"ח שכנים הדברים, וגם הוא הביאו למעלה, ואם הראשונים כמלאכים, אנו כאנשים, וכל לבבות דורש ד').

**מה.** למעשה על כל יהודי ירא שמים לנהג עפ"י רבותינו הקדושים ולגדל זקן. (ש"ת לבוש"מ ח"א במפתחות ליו"ד סי' צ"ט).

**מו.** בושג גדולה היא שגויים רבים מותירים את זקנם לגדול, ובדיוק היהודים המצויים על כך, להם הדבר קשה, ותודה לעומד בפני הפרצה, ושלא יבוש מפני המלעיגים, וכך אומר הנביא שצריך להיות כחומה בצורה נגד הפריצים, ובני התורה העומדים נגד, נכר עליהם שאין בהם יראת שמים בו. וכל אלו המנסים להרפות ידיהם של החפצים לחזק יסודות היהדות נכללים בקללת "ארור אשר לא יקים את דברי התורה" והמתחזק יסודות התורה הקדושה הוא בכלל של "ברוך" בו. (ש"ת דברי מלכיאל ח"ד סי' ס"ז).

**מז.** ממשיך וכותב המתבונן יראה שזהו הפתח לכל העברות במדינותנו, והחפץ לפרק מעליו על יראת שמים, דבר ראשון מגלח זקנו. (ח"ה סי' פ"א).



מח. וכך כותבים גם אחרים שמיד בהסרת הזקן מהפנים קל יותר לעבור על כל העברות בתורה אפילו חלול שבת והנחת תפלין. (שרית תירוש ויצהר סי' ס"ח בשם סי' עולם עשייה, חפץ חיים בקונטרס תפארת אדם, משך חכמה, שרית דברי מלכיאל ח"ה סי' פ"א).

**מט.** בתקופת הגה"ק ר' יחזקאל לנדא זצ"ל בעהמ"ח שו"ת "נודע ביהודה" פרוץ אחד גדר וגלח זקנו ה"נודע ביהודה" הזהירו והטיף לו מוסר שלא יעשה זאת יותר, כי מלבד עונו הוא נושא עליו עברות אחרים העושים אחריו, אותו אחד לא שמע בקול רבו, ותוף זמן קצר הסתלק מן העולם. בדרך נשיאת הנפטר למנוחתו התמידית, שלח ה"נודע ביהודה" צווי לראש החברה קדישא שימתינו עם הלוייה עד בואו. ה"נודע ביהודה" הופיע והלוייה התחילה, כשהגיעו לרחוב הראשי צוה הרב לעצר ושלח לקרא לספר, וצוה עליו לגלח הזקן שגדל לנפטר בימי חוליו, כדי שיגיע למעלה פנוהגו בחייו, ומיד אחר כך חזר הנודע ביהודה לביתו. (סי' מופת הדור דף ט"ז ע"ב, מובא בשרית תירוש ויצהר סי' ס"ח).

**נ.** בימינו הדור ברוך ה' השתפר באי הסרת הזקן על ידי שכל חסיד הנוסע לרבו הצדיק מזהר בזה. (ברית משה על הסמ"ג מצ' נ"ח, ועיי' סי' הדרת פנים - זקן' עמ' רס"ט שהעתיק מכתבו של הגר"ש דווארקיין שליט"א בזה"ל, ידוע שצער גדול הצטער אותו צדיק החפץ חיים זצ"ל ע"ז שלא הי' יכול לפעול על תלמידיו בני ישיבתו [אף שהיו יראים ושלמים, כידוע] שלא לספר זקנים. ובשנת עת"ר כשהי' אסיפת הרבנים הידוע בעיר המלוכה פעטערבורג שהשתתפו בה גדולי הדור ההוא כמו האדמו"ר מהרש"ב מליובאוויטש זצ"ל והחפץ חיים זצ"ל, ור' חיים בריסקער זצ"ל, שאל אז החפץ חיים את האדמו"ר מליובאוויטש האם יכול לגלות לו הסוד, במה כחו גדול שהוא פעל על בני ישיבתו שאין מסתפרים זקנם, והשיב לו האדמו"ר זצ"ל, שאצלם הוא בפשיטות ואין צריך לדבר עמם על דבר זה, ע"כ).

**נא.** בשנת תר"ו יצאה גזירה בפולין שאסרה על היהודים ללבש מעיל משי ארוך ומכנסים קצרות, והעקר אסור לגדל זקן ופאות, שנים מגדולי הדור הגה"ק חדושי הרי"ם זצ"ל והגה"ק מהר"א מטשעכענאו זצ"ל, שגרו בפולין בזמן הזה, פסקו שיש לנהג ב"יהרג ואל יעבור".

**נב.** יש פוסקים הפותחים, לפי שבזמננו שנפרץ לא עלינו לגלח הזקן בתער, מצוה גדולה לשומרי תורה ומצוות, להתחזק להפך ולא להסיר הזקן. (פי' רבינו סעדי' גאון על דברי הש"ס ברכות י"א ע"א, וכ"פ רבינו חננאל, וכ"פ הערוך שם, תוס' ר' יהודא החסיד שם, חי' הרשב"א שם, דברי חכמים, החפץ חיים בקונטרס תפארת אדם בתחילתו, ובספר הפ"ז ח"ב פ"ה אות א' שמביא שם הרבה פוסקים שכ"כ עיי"ש).

**נג.** המגלח את הזקן גורם שרוח הטומאה של הגויים נדבקת בו. (תורת אלף - להגה"ק משאפראן זצ"ל).

**נד.** מובא מהחפץ חיים, יש אנשים המתגלחים כי חפצים ליפות ולפאר עצמם וזה עלול להביא לאסור עריות. (החפץ חיים בקונטרס תפארת אדם פ"ו).

**נה.** יש פוסקים האוסרים מטעם "ואל תטש תורת אמוך". (שרית דברי יוסף או' ב, סי' זקן אברהם מאמר ו' או' ז', שלחן גבוה או' א', מהר"א פלעקלעס בס' עולת חודש ח"ב דרוש א', עמ' ט"ו, שרית חת"ס שם,

שׁוֹת חיים ביד סי' ד', צ"צ סי' צ"ג, שד"ח שם, חפץ חיים שם, שׁוֹת דברי מליכאל ח"ד סי' ס"ו, שׁוֹת קול מבשר ח"י, עמודי ארזים דף ע"א, שׁוֹת חלקת יעקב עמי' שי"ח, ועוד הרבה דעות הובאו בספר הפ"ז ח"ב פ"ח).

\*

## פָּרָק ב'

## סְרִיק הַזֶּקֶן

**מִתֵּר לְסָרֵק הַזֶּקֶן.** (כ"נ בשל"ה ענין דרך ארץ, ומט"א סי' תר"ו סק"ח, שׁוֹת כתונת יוסף יור"ד סי' א', ובס' יד נאמן דף י"ד, דיש קבלה עד האריז"ל דסריקה שרי, ואדרבה טוב וישר לסרוק הזקן בכל יום [מובא בס' "הדרת פנים - זקן" עמ' תקט"ז], וכ"נ בשד"ח מע' ג', או"ע, ובכה"ח סי' ז"ך או"יג, דטוב לעשות כן לכבוד שבת, וכן נהגו הגאון מוהר"ר נתן אדלר זצ"ל, והגאון מוהר"ח סופר זצ"ל כמבואר בתולדות סופרים, וגם דעת חזון איש זצ"ל להתיר במסרק כמבואר בסופו שם עמוד ש"ו). **י"ש המחמירים.** (בזכרונות אלי' ח"י מע' ז', דכפי פשט האריז"ל נ' דאסור, במט"א שם דאנשי מעשה נוהגין כן, במהר"י צמח בעהמ"ח "נגיד ומצוה" מגורי האריז"ל, דאם על ידי סיבות יפיל השערות יותר אם לא יסרוק, וגם שנכרכות אלו עם אלו הגורם נפילתן העצה היעוצה לרחוץ הזקן הרבה ולתקן אח"כ במסרק מעט מעט השערות מובא בקונ' תוס' חיים הנספח לס' צוואה מחיים למהר"פ, וע"ע נימוקי א"ח סי' עד"ר).

## נְגִיעַת הַזֶּקֶן בְּשַׁבָּת

**י"ש להזהר מאד לא לגעת בזקן בשבת כדי לא להכשל חס ושלום בתלישת שערות.** פעם ארע שהאר"י הקדוש הכניס בטעויות את ידו לזקנו בשבת, וביראתו שמא תתלשנה שערות, לא הוציא את ידו מזקנו עד מוצאי שבת. (חסל"א סי' של"ט, כה"ח למהר"ח פ"ט סי' ל' או"מ"ח, צוואה מחיים או"י"ט, כה"ח סי' ש"ג ס"ק קכ"ז, וסי' ש"מ ס"ק, ע"ש).

## הַנַּחַת שְׁעַר הַזֶּקֶן בַּסֶּפֶר

**אָסוּר לְהַכְנִיס שְׁעַר הַזֶּקֶן בַּסֶּפֶרִים.** (שׁוֹת תורה לשמה לבעל בן איש חי סי' ש"ו, וס' מאורי אור מובא ליקור'מ ח"א סדר קביעות עתים לתורה עמ' ק"ו, וליקור'מ שם, שׁוֹת בית ישראל [ענדעלין] יור"ד סי' קל"ז). **יְהוּדִים יְרֵאִים הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁשְׁעָרָה שֶׁנִּשְׁרָה מִזֶּקֶן הָיוּ מְטַמְּינִים בַּסֶּפֶר,** (ס' עמודי ארזים עמוד ז', שׁוֹת תירוש ויצהר סי' ס"ח, ליקור'מ שם), **אֲךָ רַק לְהֵם הָיָה מִתֵּר כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ נֹזְהָרִים בְּיוֹתֵר עַל קְדוּשַׁת הַזֶּקֶן שַׁח"ו לֹא תִתְלַשְׁנָה שְׁעָרוֹת, לְכֵן הָיָה בְּזָה קְדוּשָׁה וְהָיָה מִתֵּר לְהַכְנִיס הַשְׁעָרוֹת בַּסֶּפֶר,** (עמודי ארזים שם, ליקור'מ שם), **אֲבָל לְפִי חֵלֶק מֵהַפּוֹסְקִים זֶהוּ הַתֵּר רַק לְתַלְמִידֵי חֻכְמִים שְׂאִינָם נוֹגְעִים בְּזֶקְנָם רַק בַּלְמוּד, אִם נִשְׁרָה שְׁעָרָה בְּאִמְצַע הַלְמוּד, מִתֵּר לְהַכְנִיסָהּ לַסֶּפֶר שְׁלוֹמֵדִים בּוֹ.** (שׁוֹת בית ישראל שם). **מִתֵּר גַּם לְהַכְנִיס שְׁעָרָה בַּסֶּפֶר שֶׁהָיָה סִמּוֹן הֵיכָן אוֹחֲזִים.** (שׁוֹת תורה לשמה שם, ובית ישראל שם).

## לְסוּבֵב הַזֶּקֶן

**אֲנָשִׁים שְׁלָהֶם זֶקֶן אַרוֹךְ וּמְסוּבָבִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה שִׁירָאָה קָצֵר, אֵינָם נוֹהֲגִים נְכוּן.** (שׁוֹת תורה לשמה, סי' תמ"ז, ודברי מהרש"ב מליובאוויטש זצ"ל בספרו "תורת שלום" עמ' 74 ואילך).

## סְגוּלוֹת עַל יְדֵי הַזֶּקֶן

הגה"ק ר' שלמה מקרלין זצ"ל נתן עצה לחשוף בנים, ל"ע, שיותיר לגדול זקנו ונושע בעזהש"ת. (ס' שמע שלמה חלק שלשלת היוחסין י"רשע יעקב" ג-ל"ד). ומי שאין לו זקן נהיה

עני ומאבד פֿרַנְסְטוֹ. (זהר ח"ג קל"א, ישמח משה פ' אמור, כה"ח סי' ר"ז או' י"ג למהרז"פ, עטרת ישועה דזיקוב פ' קדושים).

### גְלוּחַ הַשְּׁפָה

הַשְּׁפָה שְׁעַל הַפֶּה הַעוֹמֵד וּמְפָרִיעַ לְאֲכִילָה מִתֵּר לְגַלְתָּ. (בשלחן גבוה כתב ג' טעמים להחמיר לגלח דוקא שפה שמעכב אכילה: א) דאותן המפרידין אותם השערות לצד ימין ולצד שמאל להדמות לגויים אנשי המלחמה הבריונים שמגדלים שער השפה בכה"ג, ב) דלא ימלט מאכילת בשר וחלב דאם אכל גבינה נשאר פתיתי גבינה בין השערות ויבא לאכלם עם הבשר, ג) כפי חכמי הזהר הקדוש באדרא רבה פ' נשא צריך שיהיו השפתים פנויים מכל צד מכל שער, ע"כ). וְעוֹד טְעָמִים נִשְׁנוּ בְּזוֹהַר. (ד) דעפ"י האר"ז'ל צריך לבער השער מסביבות פיו בעת התפלה. (מובא ביפה ללב ח"ה סי' קפ"א). ה) שְׁקָץ הוּא וּמְטַמְּאָה הַמַּאֲכָל, (יעב"ץ בסידור ה' ט"ב שער הדלק חלון ז' חלון המצרי וע"ע בן איש חי בשו"ת תורה לשמה סי' ש"צ דאין שום חומרה וחסידות בזה כלל אלא גם החסידים עושין כן דבהדיא אי' בכתבי מהרז"ו ז"ה"ה כי רבינו האר"ז'ל בעצמו היה קוצץ משער השפה מה שהיה מעכב האכילה, ומי לנו גדול ממנו בחסידות וכו' ע"ש. וראיתי בשו"ת שמחה לאיש יור"ד לה' שתמה מנין היא המנהג להרבה חסידים ואנשי מעשה שמדקדקין לא לקצץ גם שפה המעכב, ע"ש שדחה ליישב מטעם סלסול, והניח בצ"ע).

✳

פֿרַק ג'

### מְסִירוֹת נֶפֶשׁ לֹא לְגַלְחַ זָקֵן

א. אִין אֵין לְהִסִיר הַזָּקֵן אֶפִילוֹ בְּשַׁעַת סְכָנָה. (ר' יהודה החסיד, שו"ת אמרי א"ש, חי' הרי"ם, הגאון הק' מהר"א אבדק"ק טשענענאווי).

ב. עִם יִשְׂרָאֵל נִגְאָלוּ מִמְצָרִים בְּזָכוֹת מְסִירוֹת נֶפֶשׁ לְמַעַן הַזָּקֵן. (שער יששכר).

ג. אֵלוֹ הַהוֹלְכִים בְּהִכָּרַח לְצַבָּא שְׂוִיתִירוֹ זָקֵנָם לְגְדוּל, גַּם אִם גּוֹיִים אִו רְשָׁעִים עֲשׂוּיִים לְלַעַג עֲלֵיהֶם בְּעָבוּר זֶה, וְאִף אִם זֶה עָלוּל לְהִבְיָא לְהַפְסִידִים כְּסָפִיִים. (חפ"ץ חיים בס' מחנה ישראל).

ד. אֶפִילוֹ אִם נִמְצָא אֶחָד לְבָדוֹ עִם זָקֵן בְּעִיר כּוֹלָה אִו בְּמִדִּינָה שְׁלִימָה אִין לְגַעַת בְּזָקֵן. (ר' זלמן סורוצקין).

ה. כְּשֶׁהַיְהוּדִים גָּלוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִזְהִירוֹ אוֹתָם, שְׂאֵם לֹא יִסִירוּ אֶת הַזָּקֵן וְהַפְּאוֹת, מוֹרִידִים לָהֶם אֶת הָרֵאשׁ, וְלֹא שְׂמָעוּ בְּקוֹלָם. (מדרש רבה איכה פ"ה, עמודי ארזים).

ו. צִדִיקִים פִּסְקוּ בְּגוֹזְרָה בְּפּוֹלִין נֶגֶד הַזָּקֵן, "יִהְיֶה וְאֵל יַעֲבוֹר". (כ"כ בס' מאיר עיני הגולה שכן פסק בעל חי' הרי"ם והקדוש מהר"א מטשענענאווי זצ"ל, ע"ש, ועי' לעיל פ"א אות נ"א באריכות).

ז. כְּתָב בְּשִׁדְי חֲמֵד (מעמוד למ"ד כָּלָל קט"ז בסוף) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְכִבֵּר כְּתָב הַרִיטְבָא שְׂרָאוֹי לְאַסוֹר מִפְּנֵי חֲשַׁד הַרְוֵאִים וְאִף בְּמִסְפָּרִים שְׁלֵא כְּעִין תַּעֲר, כְּמוֹ שְׂכָתָב הַגְּאוֹן צ"צ, וְאִין

להורות צד הַתֵּר בזה"ז אֵלֶּא לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לָזֶה כו', עַל דָּא וְדָאֵי לֵן יָאוּת לְמַבְכֵי אוּ  
 לְדוּר שֶׁכֶּף עָלָה בְּמִיּוֹ, וְאֶחָד הַרוּאָה וְאֶחָד הַשׁוֹמֵעַ כְּשׁוֹפֵר יָרִים קוֹלוֹ לְהוֹכִיחַ עַל זֶה,  
 וְלֹא יִתְיַאֵשׁ לֹמַר כְּכֹר פְּשִׁתָּהּ הַמְסַפַּחַת וְלֹא יִתְנֶנּוּ אֲזֵן קִשְׁבָּת, חֲלִילָה לֹמַר כֵּן, וְיִשְׂרָאֵל  
 קְדוּשִׁים, אִם יוֹכִיחוּם יִקְבְּלוּ בְּאַהֲבָה, וְאֶפִּילוּ אִם רַק נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל נוֹכַל לְהַצִּילוֹ  
 מִרְדַּת שַׁחַת, הֲרִי לָנוּ כָּאֵלוּ נִקְיִים עוֹלָם מְלֵא. וּמַעֲיֵד אֲנִי עָלַי שֶׁאֶחָד מִחַכְמֵי דוֹרְנוּ זֶה  
 דָּרְכוּ כָּל הַיָּמִים לְהוֹכִיחַ עַל זֶה בְּמִתְקַן שִׁפְתֵימָם [שֶׁלֹּא לְהִסִּיר הַזְקֵן], וְרַבִּים הַשִּׁיב מַעֲוֹן  
 זֶה, ה' יִזְכְּנוּ לְזִכּוֹת אֶת הַרְבִּים לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, (עֵבֶל שֶׁד"ח).

ת . ו . ש . ל . ב . ע .

